

Opština Zubin Potok

STRATEGIJA

2013-2017

RAZVOJ
OJJA

Zubin Potok, april 2013.

Opština Zubin Potok

Strategija razvoja

2013 - 2017

Realizovano u okviru projekta

Entrepreneurship Initiative Support

finansiran u okviru programa EURED 2 na Kosovu

Izjava o ograničenju odgovornosti: Ova publikacija izdata je uz podršku Evropske unije. Sadržaj publikacije isključivo je odgovornost Instituta za teritorijalni ekonomski razvoj (InTER) i ni na koji način ne odražava stavove Evropske unije.

Poštovani sugrađani,

Svedoci smo značajnog ulaganja u razvoj opštine Zubin Potok u predhodnim godinama, ogledano kroz izgradnju ili renoviranje objekata od javnog značaja i ulaganja u komunalnu infrastrukturu. Zubin Potok se danas može pohvaliti savremeno izgrađenom osnovnom školom, sportskim objektima na kojima nam zavide i mnogo veće i bogatije opštine, asfaltiranim putevima i ulicama, kilometrima kanalizacione i vodovodne mreže, i još mnogo toga. U toku je realizacija i drugih projekata koji će u značajnoj meri unaprediti život naših građana, kao što su izgradnja Zdravstvenog centra, renoviranje Doma kulture „Vojvodina” ili izgradnja regionalnog vodovoda. Nedavno smo pokrenuli i projekat razvoja turizma u našoj opštini kojim će u značajnoj meri unaprediti turističke i ekonomske potencijale naše opštine.

Strateško planiranje predstavlja savremeni pristup u sistematskom rešavanju pitanja od značaja za lokalni razvoj. Donošenjem strategije razvoja za narednih pet godina želimo da definišemo ciljeve i prioritete razvoja opštine kako bismo ostvarili viziju boljeg i kvalitetnijeg života svih naših građana. U tu svrhu definisali smo strateške oblasti u kojima treba ostvariti investicije i angažovati raspoložive resurse. Strategija razvoja će nam takođe pomoći u dobijanju finansijske podrške iz sredstava državnih organa i donatorske zajednice.

Iako živimo u teškim vremenima, moramo se posvetiti dugoročnom razvoju zajednice i stvaranju uslova za bolji život budućih pokoljenja. Otuda, strategija razvoja opštine Zubin Potok predstavlja planski dokument koji će pomoći da i u narednom periodu budemo uspešni kao i do sada.

S posebnim poštovanjem,

Slaviša Ristić, dipl. ecc
Predsednik opštine Zubin Potok

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Slaviša Ristić'. The signature is written in a cursive style and is positioned above a light blue rectangular background.

SADRŽAJ

Akronimi i skraćenice	1
UVOD	2
ANALIZA TRENUTNE SITUACIJE U OPŠTINI ZUBIN POTOK	4
OSNOVNE GEOGRAFSKE I DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE	5
PRIVREDNO-EKONOMSKE ODLIKE	15
POLJOPRIVREDA	19
INFRASTRUKTURA	22
JAVNE SLUŽBE	25
KOMUNIKACIJE I MEDIJI	26
DRUŠTVENE DELATNOSTI	26
KULTURNO-ISTORIJSKO NASLEĐE	28
SPORT	29
NEVLADINE ORGANIZACIJE	29
ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE	29
SWOT ANALIZA	30
STRATEGIJA RAZVOJA OPŠTINE ZUBIN POTOK	31
VIZIJA RAZVOJA OPŠTINE ZUBIN POTOK	31
CILJEVI RAZVOJA OPŠTINE ZUBIN POTOK	31
AKCIONI PLAN ZA REALIZACIJU STRATEGIJE U PERIODU 2013 - 2017	37
FINANSIJSKI OKVIR STRATEGIJE RAZVOJA	50
MONITORING I EVALUACIJA	
PRILOZI	52
Prilog 1: Lista učesnika grupe zastrateško planiranje	54
Prilog 2: Sekundarni izvori	54

Akronimi i skraćenice

CCD	Centar za kooperaciju i demokratiju (Center for Cooperation and Democracy)
DFID	Odeljenje za međunarodni razvoj Velike Britanije
EIS	Entrepreneurship Initiative Support
InTER	Institut za teritorijalni ekonomski razvoj
KRC	Kosovo Relief Committee
KSS	Kolo srpskih sestara
LER	Lokalni ekonomski razvoj
NVO	Nevladina organizacija
MSP	Mala i srednja preduzeća i preduzetništvo
MW	Megavat
OEBS	Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju
SWOT	S-Prednosti, W-Slabosti, O-Mogućnosti, T-Pretnje

UVOD

Strategija razvoja opštine Zubin Potok 2013-2017 predstavlja dokument koji je razvijen u okviru projekta „Entrepreneurship Initiative Support“ koji realizuje Kosovo Relief Committee kao deo programske šeme EURED 2 koji finansira Evropska unija. Tehničku podršku u izradi strategije je pružio Institut za teritorijalni ekonomski razvoj (InTER).

Strategija ima za cilj da unapredi strateško-plansku dokumentaciju opštine Zubin Potok, dajući ključne smernice razvoja opštine u svim oblastima. Strategija razvoja se odnosi na vremenski period 2013 - 2017.

Ovaj dokument se sastoji iz uvoda koji pruža opšte informacije o projektu i primenjenoj metodologiji izrade Strategije, zatim daje osvrt i analizu stanja u opštini Zubin Potok kao i SWOT matricu. Strategija je data kroz izjavu o željenoj viziji razvoja, ključnim principima, strateškim sektorima, prioritetima, ciljevima i merama.

UKRATKO O PROJEKTU „ENTREPRENEURSHIP INITIATIVE SUPPORT“

U okviru EURED 2 programa na Kosovu koji finansira Evropska unija, Kosovo Relief Committee (KRC) realizuje projekat „Entrepreneurship Initiative Support“ sa ciljem da stimuliše ekonomski razvoj i razvoj preduzetništva na teritoriji opštine Zubin Potok. Ciljne grupe projekta su poslovni ljudi, preduzetnici i potencijalni preduzetnici sa teritorije opštine. Ukupno trajanje projekta je 24 meseca, od 1. juna 2011. g. do 31. maja 2013. g.

METODOLOGIJA IZRADE STRATEGIJE

Metodologija izrade strategije podrazumevala je kombinaciju participativnog pristupa sa učešćem javnog i privatnog sektora i ekspertske analize raspoloživih kvalitativnih i kvantitativnih podataka.

Participativni pristup je uključivao učešće predstavnika opštine, predstavnike udruženja privrednika, individualne predstavnike preduzetnika i preduzeća kao i predstavnike civilnog društva koji su predstavljali grupu za strateško planiranje. Tokom planiranja strategije, grupa za strateško planiranje se srela četiri puta, pri čemu se raspravljalo o organizovanju procesa, rezultatima analize, izradi SWOT tabele i definisanju strategije, sektora, prioriteta i ciljeva.

Ograničenje u izradi studije je predstavljao nedostatak relevantnih statističkih podataka vezanih za razvoj opštine. Sekundarni podaci su prikupljeni iz dostupnih baza podataka i publikacija nadležnih institucija, dok su primarni podaci prikupljeni kroz individualne i grupne intervju sa ključnim akterima iz opštine i javnih institucija, privatnog sektora i nevladinih organizacija (NVO). Rezultati istraživanja su dodatno verifikovani u razgovoru sa predsednikom opštine, službenicima opštinskih odeljenja, Službe za zapošljavanje, kao i sa predstavnicima grupe za participativno planiranje.

Vizija razvoja, strateški sektori, prioriteti, ciljevi i mere su određeni na radionicama sa predstavnicima grupe za planiranje, uzimajući u obzir SWOT analizu i rezultate intervju sa predstavnicima javnog i privatnog sektora i civilnog društva.

ANALIZA TRENUTNE SITUACIJE U OPŠTINI ZUBIN POTOK

ISTORIJA

Teritorijom Ibarskog Kolašina, pre svega zbog povoljnog geografskog položaja, vekovima su se ukrštali putevi, ali je ista bila i stalno nastanjena. Smenjivale su se razne kulture i civilizacije od kojih su neke ostavile tragove svog bitisanja na ovim prostorima u arheološkoj podlozi, ali i u kulturno - istorijskom i spomeničkom nasleđu uopšte. Kao najtipičnije spomeničko nasleđe u ovom kraju javljaju se ostaci drevnih naseobina i utvrđenja i mnoštvo manastira, crkava i crkvišta koji sežu u duboki srednji vek.

Jedna od najstarijih očuvanih građevina u Ibarskom Kolašinu je deo kaldrmisanog puta iz doba Rimljana, koji se nalazi na "Vučjoj kosi" iznad Zubinog Potoka.

Kao tranzitni kraj Ibarski Kolašin je u ranom srednjem veku, pored glavne saobraćajnice, imao i nekoliko utvrđenja, koja su najverovatnije služila za obezbeđenje ovog puta. Tako na istaknutim visovima iznad Zubinog Potoka (lokalitet Gradina i Klopotnik), Veljem Brijegu, Rezalima, Zupču, Bubama, Brnjaku i drugim mestima, postoje ostaci građevina.

U doba karavanskog saobraćaja u Ibarskom Kolašinu je bilo mnoštvo hanova i to u dvanaest sela, od kojih su se do danas zadržali ostaci hanova u Prelezu, Pridvorici i Zubinom Potoku.

Na uzvišenju iznad kolašinskog sela Ugljare, na levoj obali Ibra, nalaze se ostaci ranog srednjevekovnog grada Klopotnika.

Klopotnik se ponajviše pominje po zaveri zetskog plemstva protiv cara Dušana Silnog, koja je kovana u ovom gradu i završila se neuspešno. Do današnjeg dana nisu vršena arheološka iskopavanja na ovom lokalitetu, no osim mase kamena koji se nalazi na istom, na postojanje grada ukazuju mnogi mitovi i legende, ali i toponimi okolnih mesta.

Gradina iznad Zubinog Potoka, kao i mnogobrojni slični lokaliteti predstavlja najverovatnije još jedan u nizu utvrđenja na dominantnim visovima koji su poput onih u dolini donjeg Ibra, služili kao obezbeđenje puta ili šireg rejona ili, u ovom slučaju, srednjevekovnog grada Klo-

Position of the municipality of Zubin Potok

potnika. Na ovom, do sada arheološki neistraženom lokalitetu, nalaze se ostaci nekoliko građevina neutvrđene namene.

U Brnjacima se na lokalitetu Sastavci, nalaze ostaci dvorca Jelene Anžijske žene kralja Uroša I, i majke kraljeva Dragutina i Milutina, koja je 8. februara 1314. godine tu i umrla. U ovom slavnom dvorcu kraljica Jelena je osnovala prvu žensku školu, za siromašne devojke, koje je po pisanju Arhiepiskopa Danila, po sticanju punoletstva udavala bogato ih obdarivši. Na lokalitetu Sastavci pronađeni su temelji dvanaest građevina.

Posle sloma Srpske srednjovekovne države 1389. godine i pada pod vlast Osmanlijske imperije, dolaze teški trenuci ropstva. Narod Ibarskog Kolašina je na praznik Cveti 1809. godine na narodnom zboru u Čečevu kod crkve svete Petke, doneo odluku da podrži Karađorđev ustanak u Srbiji, no ovaj pokušaj biva osujećen od strane Turskih vlasti. Ropstvo pod Osmanlijskom imperijom traje sve do 1912. godine kada su ovi krajevi konačno oslobođeni.

Za vreme Prvog svetskog rata veliki broj ljudi iz ovog kraja učestvovao je u teškom povlačenju kroz Albaniju, kao i u borbama za konačno oslobađanje od Austrougarske imperije 1918. godine.

Drugi svetski rat stanovništvo ovog kraja dočekuje između čekića i nakovnja, sa jedne strane okupiran je nemačkim i italijanskim jedinicama koje su bile potpomognute balističkim jedinicama sa Kosova, Metohije i Drenice, tako da je ovaj kraj skoro sasvim spaljen dok je veći deo stanovništva raseljen. Pokret otpora su činile uglavnom lokalne jedinice kao i Jugoslovenska vojska u otadžbini odnosno njen II Kosovski korpus pod komandom Majora Žike Markovića.

Partizanske jedinice su se pojavile tek u jesen 1944. godine kada je počelo oslobađanje ovih krajeva.

Po završetku drugog svetskog rata pristupa se izgradnji hidro-akumulacije Gazivode što je dovelo do raseljavanja velikog broja stanovništva i potapanja velike površine plodne zemlje.

Od 1999. godine posle NATO agresije na SRJ na Kosovo i Metohiju dolaze međunarodne mirovne snage koje se često stavljaju na stranu novonastale samoproglašene države Kosovo. Narod ovog kraja ponovo odoleva pritiscima braneći svoja prava raspoloživim demokratskim sredstvima.

OSNOVNE GEOGRAFSKE I DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE

Opština Zubin Potok, poznata i kao Ibarski Kolašin, nalazi se u severozapadnom delu Kosmeta. Kroz ovu teritoriju prolazi 43. paralela severne geografske širine i 21. meridijan istočne geografske dužine. Deo je Kosovsko-mitrovačkog okruga i zajedno sa njim, od 1999. godine, čini specifičnu geopolitičku tvorevinu u okviru srpske pokrajine Kosova i Metohije, koja je pod protektoratom Međunarodne zajednice.

Granice ove oblasti su uglavnom prirodne, geomorfološke tvorevine. Ibarski Kolašin se rasprostire dolinom reke Ibar, sada dobrim delom potopljene veštačkim jezerom Gazivode, od Ribarića na severozapadu do Zupča na jugoistoku. Administrativno se graniči sa opštinama Tutin na zapadu, Novi Pazar na severu, Zvečan i Kosovska Mitrovica na istoku i na jugu sa opštinama Srbica i Istok.

Teritorija opštine Zubin Potok nepravilnog je geografskog oblika: dužina (oko 32 km vazdušne linije) upola je veća od širine (16 km vazdušne linije). Površina opštine Zubin Potok iznosi 333,5 km². Nalazi se na 42,550 severne geografske širine i 20,420 istočne geografske dužine; nadmorska visina mu se kreće od 560 do 1750 m. Nalazi se u severozapadnom delu Kosova i Metohije deo je Kosovsko-mitrovačkog okruga.

Opštinu karakteriše povoljan geografski položaj na glavnom magistralnom pravcu E-65 Priština - Kosovska Mitrovica - Podgorica / Novi Pazar. Zubin Potok je 60 km udaljen od

Prištine, 20 km udaljen od Kosovske Mitrovice i 55 km od Novog Pazara. Među ostalim putevima značajan je regionalni pravac Zubin Potok - Istok.

Opštinu čine 63 sela i naselja od kojih je najveće Zubin Potok koje predstavlja administrativni, kulturni i ekonomski centar. Pored Zubinog Potoka, ostala veća naselja su Velji Breg, Zupče, Brnjak, Bube, Lučka Reka i Čabra.

Ne postoji precizan podatak o broju stanovnika opštine jer je poslednji uspešan popis organizovan još 1981 godine. Nakon toga, prvo su Albanci bojkotovali popis stanovništva (1991), a zatim Srbi (2011). Međutim, broj stanovništva se procenjuje na oko 15.000, od čega 90% čine Srbi, a 10% čine Albanci. Albanci žive u selu Čabra na krajnjem zapadu opštine, dok Srbi žive u svim ostalim selima i naseljima opštine. Stanovništvo opštine pretežno živi u ruralnim sredinama.

Reljef

Reljef Ibarskog Kolašina čine tri sjedinjene celine, koje daju osnovnu fizionomiju kraja: brdski i planinski reljef grade planine Rogozna i Mokra Gora, između kojih je smeštena dolina reke Ibar, formirana pod jakim uticajem erozivne snage Ibra i njegovih pritoka.

Reljef karakteriše dinamična plastika, koja je rezultat egzogenih uticaja: glacijalne erozije, fluvijalne erozije, denudacije; stvorena je na orogenoj osnovi ogromne mase krečnjačkih stena. Tako su nastale relativno duboke doline, koje dele planinski masiv u izolovane brdske predele.

Raniji tektonski pokreti odredili su pravac formiranja dolina. Erozivnom snagom Ibra i njegovih pritoka – na jugu Kovačkog potoka, Oklačke, Brnjačke, Čečevske i Crne rijeke, a na severu Lučke i Jagnjeničke rijeke – formirana su erozivna proširenja, posebno na onim mestima

na kojima Ibar prima pritoke sa obe strane. Preko većine potoka i reka uspostavljene su kraće prirodne komunikacije između planinskih sela na većim nadmorskim visinama, kao i sa gradskim naseljima u susednim oblastima: Novim Pazarom, Tutinom, Istokom, Peći i Srbicom.

Brzi planinski potoci i planinske reke usekli su duboke doline, raščlanili niže površi, pri ušću napravili manje aluvijalne ravni. Između dolina su kose na čijim stranama su zaravni i padine manjeg ili većeg prostranstva, kao posledica jako razuđenog terena.

Aluvijalna površ oko vodotoka Ibra nastala je usled erozivnih proširenja u mekim filitima i najšira je tamo gde vodotok pravi krivine i ušća pritoka. Najveća aluvijalna površ je Radičpoljska kotlina, nastala kao erozivno rečno proširenje u stenama slabije otpornosti, širine od jednog do dva kilometra, dužine oko sedam kilometara. Na postanak ove kotline presudan uticaj je imala Varaška klisura, koju čine čvršće stene. Ibar ovde usporava svoj tok i napada čas jednu, čas drugu stranu, te tako stvara ravan.

Proširenja oko Ibra čine kvartarni sedimenti sa aluvijalnim i deluvijalnim horizontima, u slojevima mulja, peska i šljunka. Inače, aluvijalni slojevi čine rečne terase. Terasa se najbolje vide u Gazivodama, Veljem Bijegu i u blizini sela Donje Varage, gde je jedna na visini od 580 m do 620 m i druga neposredno iznad današnjeg nivoa Ibra od jednog do tri metra iznad.

Kao planinska Reka, Ibar u svom aluvijalnom polju taloži krupan materijal – šljunak, i manje sitan – pesak, što ima za posledicu formiranje slabo plodnog tla. Više terase su usečene u filitima i prekrivene tankim slojem fluvioglacijalnog materijala, koji potiče od glečera u izvorištu Ibra oko Rožaja. Terasa se sastoje od šljunka, laporca i krečnjaka, a manje od serpentinita i kristalastih škriljaca, što zavisi od geološkog saastava terena. Na nekim mestima terase su deformisane plavinama i nanosima, koji neprekidno pritiču sa strmih strana po obodu. Jasan pogled na dolinu Ibra sa nekog od istaknutih vrhova Rogozne ili Mokre gore daje utisak (iz-

gled) korutine duž Ibra, sa istaknutim proširenjima oko vodotoka, sa kojih se uzdižu kupasta uzvišenja uobličjenih strana, uokvirena vrhovima Rogozne i Mokre Gore.

Planine

Planine opštine Zubin Potok, Mokra gora i Rogozna, svojom različitošću u geološkom i geomorfološkom smislu su pravi izazov za ljubitelje prirode.

Mokra gora pripada planinskom vencu Prokletija, čiji je reljef formiran usled endogenih ili unutrašnjih sila, odnosno tektonskim pokretima stvorene su krupne plikativne i rupturne strukture, dok su egzogene sile delovale na morfoskulpturne oblike. Reljef Mokre gore je vezan za razvoj kraškog procesa u karbonatnim stenama, odnosno za hemijsko dejstvo vode na karbonatne stene, usled čega su krečnjaci bitni činioci za njegov razvoj. Raznovrsni oblici kraškog reljefa nastali su kao posledica položaja debljine i hemijskog sastava karbonatnih stena, a pod uticajem klime, vegetacije i pedološkog pokrivača. Dominantnu ulogu u formiranju reljefa imali su snažni tektonski pokreti koji su formirali venačne i nabrane planine, a kasnijim pokretima su stvoreni horstovi i rovovi, odnosno tektonske potoline. Vertikalnim rasedanjem formirane su osnovne konture današnjeg reljefa u višim delovima terena, gde je najpre počeo kraški proces. Prvobitne doline su u velikoj meri deformisane vrtačama, a na pojedinim mestima kraški proces je toliko odmakao da su doline preoblikovane u uvale. Doline sa jačim rečnim tokovima, koji su uspevali da dugo prate vertikalnu karstifikaciju krečnjaka, iako su suve, do danas su sačuvale svoj prvobitni izgled. Kod nekih od ovih dolina samo se mestimično po dnu javljaju vrtače. Na njihovim stranama su razvijene škrape, a visoko iznad dolinskih strana nalaze se suve kratke doline, mahom viseće i skoro potpuno deformisane vrtačama. Pored usecanja jačih tokova, tektonski pokreti su jako izlomili krečnjake, ubrani su i izdignuti na viši nivo, pa su time stvoreni povoljni uslovi za vertikalnu cirkulaciju vode u njima. Iz tih razloga su mnoge rečne doline ostale bez površinskih tokova, te su to suve kraške do-

line koje se nalaze van hidrografske funkcije.

Na Mokroj gori su zastupljene raznovrsne sedimentne, magmatske i metamorfne stene paleozoika, trijasa, jure i krede i neogene, kao i kvartarne tvorevine.

Paleozojske stene se pružaju od Drijena na jugoistoku, pa preko Berima i Brnjaka do Ribarića na severozapadu. Kvarcni konglomerati i peščari se javljaju kod Savine vode na Suvoj planini i kod sela Mojstira. Karbonatni kompleks srednjeg i gornjeg trijasa izgrađuje najviše delove Mokre gore i najrasprostranjenija je geološka formacija. Zahvaćeni tektonskim pokretima, krečnjaci su ispresecani brojnim rasedima i pukotinama, i to tako često da se na terenu teško može naći zdrava površina krečnjaka veća od 1 m². Kredni sedimenti, koji pripadaju gornjoj kredi, pružaju se od sela Tušića do Drijena, a pravac pružanja im je severozapad-jugoistok.

Jezerki ili jezersko-šljunkoviti sedimentni, predstavljeni glinama, šljunkovima i peskovima, javljaju se u hipsometrijski višim planinskim delovima, iznad 1500 m nadmorske visine, u formi izolovanih ulegnuća u reljefu, a to su slepa dolina Savine rijeke i uvala Ponor na Mokroj Gori.

Škrabe su na Mokroj gori razvijene uglavnom na otkrivenim površinama krečnjaka, bez pedološkog pokrivača. Javljaju se na izolovanim partijama krečnjaka, u vidu manjih oaza, i na većim nagibima, gde je pedološki pokrivač erodiran.

Vrtače su najčešći i najkarakterističniji oblik reljefa Mokre gore, od 1300 m nadmorske visine do najviših vrhova i grebena, a u pojedinim delovima terena su toliko česte da predstavljaju pravi boginjavi kras. Vrtače su najbrojnije na zaravnjenim delovima terena, površima, i to na:

Jerebinju, Strmnjaču, Ponoru, Vrtištu, Dobnanovici, Oklačkoj glavi i Čukari, gde se broji više od 100 vrtača po 1 km². Najpoznatija je vrtača Jezero kod Savine vode, bunarastog tipa i uvek sa vodom.

Uvale su razvijene na karbonatnim stenama srednjeg i gornjeg trijasa i pretežno su na dnu suvih kraških dolina. Najveća i najpoznatija je uvala Ponor, koja se nalazi između Oklačke glave i Dobnanovice, na nadmorskoj visini od oko 1500 m.

Na čitavom prostoru Mokre gore karbonatne stene su obrasle travnom vegetacijom, a delom i šumskom, te nema golog, ljutog krasa, već je to zeleni pojas. Duboki kras Mokre gore odlikuje se bogatstvom podzemnih oblika, koji su zasad neistraženi. Jamski otvori su prisutni u višim delovima terena, na blago zaobljenim grebenima i na kraškim površinama, najčešće na dnu vrtača i suvih kraških dolina. Na krečnjačkim odsecima i strmim dolinskim stranama nalaze se brojne okapine i pećinski otvori. Iz nekih pećinskih otvora povremeno ili stalno izbijaju podzemni rečni tokovi.

Istaknuti vrhovi Mokre gore su: Radopolje (1750m), Oklačka glava (1738 m), Berim (1733 m), Kapak (1591m), Kurilovo (1458m), Veternik (1217m), Milanov krst (1117m) i Previja (1288m), sa istaknutim travnatim zarubljenim prevojem brda u Brnjaku. Na Berimu se nalazi lokalitet Pomolj, sa kojeg se pri vedrom vremenu vidi cela Metohija, Prokletije sve do albanske granice, a na drugoj strani cela Rogozna, Stari trg i ceo venac Kopaonika.

Rogozna je u morfološkom pogledu potpuno individualisana, zahvata veliku površinu i izdužena je u pravcu severozapad-jugoistok, saglasno opštoj geološko-tektonskoj strukturi šire oblasti. Rogozna predstavlja prostorni planinski masiv srednje visine, najčešće od 800 do 1200 m, sa opštom tendencijom blagog spuštanja prema dolinama reka. Glavni greben ima slabo izražen vijugav karakter i od njega se teren spušta prema severozapadu, ka Raškoj i Jošanici, i prema istoku, ka Ibru.

Teren se sa vrhova Rogozne spušta prema Ibru vrlo blagim padom do rečne doline, zatim se najvećim delom spušta u vidu strme i oštre klisure u samu dolinu i daje joj vrlo impozantan

izgled. Takvi su Solilo kod Rezala (950 m), Veliko brdo kod Gazivoda (1052 m), Golotin kod Veljeg Brijega (815 m) i Klopotnik kod Preleza. Najistaknutija tačka kolašinske strane Rogozne jeste Bupski šiljak (1284 m), koji se vrlo strmim stranama izdiže iznad sela Bube, a njegovoj imponzantnosti svakako doprinose i dva polja: Bupsko polje (jugozapadno) i Bojnovačko polje (jugoistočno), koja razdvaja Babudovački potok. Istaknuti vrhovi Rogozne su Crni vrh (1504 m), gde se nalazi administrativna granica između opština Zubin Potok i Novi Pazar, tj. između Kosova i Metohije i centralne Srbije, zatim Mliječnjak (1385 m), Glavica (1250 m) i Cerovik (1226 m). U ataru sela Vojmislíće, na 1225 m nadmorske visine, prostire se pregleдна visoravan sa dobrim pogledom, odakle se pri vedrom i sunčanom danu vide Kosovska kotlina, Šar-planina i Prokletije.

Vode

Hidrološku okosnicu opštine Zubin Potok čini reka Ibar sa svojim pritokama. Ibar izvire iz jakog krečnjačkog vrela, ispod planine Hajle, na visini od 1360 m, između vrha Dramodol i brda Smiljenice. Ukupna dužina toka reke Ibar iznosi 272,25 km, sa slivom površine 8059 km² i prosečnim godišnjim nivoom vode od 755 mm. Uliva se u Zapadnu Moravu kod Kraljeva, gde se spušta na nadmorsku visinu od 184 m. Kroz Ibarski Kolašin prolazi dužinom od 43 km, od čega 24 km dužine otpada na veštačko jezero Gazivode, a 2 km na kompenzaciono Pridvoričko jezero. U Ibarskom Kolašinu u Ibar utiče 27 manjih i većih pritoka: 18 sa leve i 9 sa desne strane.

Najveći vodostaj Ibra je u aprilu, a najmanji u avgustu, sporedni maksimum se javlja u decembru, a minimum u januaru. Raspored maksimuma i minimuma vodostaja je uslovljen klimatskim odlikama, ne samo Ibarskog Kolašina već i na izvorištu Ibra kod Rožaja. Visok

vodostaj u prolećnim mesecima javlja se kao posledica otapanja snega i kiša u maju. U prolećno doba su nastajale poplave, tada nivo vode hidrografske mreže Ibra raste i do deset puta. Usled velike erozivne moći ove reke nanosile su štete dolini i naseljenim mestima u njoj.

Tok Ibra kroz Kolašin nije bio ujednačen. U njegovom toku postojali su manji brzaci, osobito tamo gde je presecao otpornije stene, kao što je to bilo kod Rezala i Varaga. Ibra je ukroćen izgradnjom brane „Gazivode“ 1979. godine. Dužina jezera je 23 km, kada je vodostaj u najvišem nivou, a u najnižem 19 km. Zapremina vode u jezeru je 370-395 miliona m³. Visina brane je 107,5 m, dužina brane je 520 m, kubikaža brane je oko 5000 m³. Hidroelektrana je protočna, snage 34 mW.

Jezero Gazivode je smešteno u dubokoj klisuri Ibra, uzvodno od Kosovske Mitrovice, na dvadesetom kilometru u središtu Ibarskog Kolašina. Ovo jezero, veštačka površinska akumulacija, služi kao izvoriste za vodosnabdevanje naselja Kosovske Mitrovice, Zvečana, Vučitrna, Srbice. Jezero ima veći broj rukavaca i uvala na mestima gde se ulivaju pritoke Ibra, koje su bujičnog planinskog karaktera i formiraju veliki broj snažnih lutajućih struja.

Kompletna klisura je dobro pošumljena, što čini zone sanitarne zaštite prihvatljivim, jer se sastoje od šumskog pojasa. U gornjem delu jezera nalazi se manja površina bešumnog zemljišta, odnosno livada i pašnjaka, koji su deo terasa aluvijalne površine. Ovaj deo je pristupačan, ima plićaka i pogodan je za korišćenje vode u rekreativne svrhe. U kanjonskom delu je smešteno 90-93% zapremine jezera dok je plićak 7-10%, što ovo jezero čini idealnim izvoristem za vodosnabdevanje. Bioindikator jezera pokazuju da je voda čista i nezagađena, a zbog malog procenta plićaka i već opisanih uslova nema pojave modrozelenih algi niti bilo kakvih drugih bioindikatora karakterističnih za barske ekosisteme. U jezeru je prisutna velika biomasa ribe. Jezero se ne muti. Ima izražene lutajuće struje, koje se mogu uočiti tokom čitave hidrološke godine.

Voda iz jezera Gazivode propušta se betonskim cevima kroz hidroelektranu, gde se proizvodi izvesna količina električne energije, a potom dolazi u kompenzacijsko tzv. Malo jezero (ili Donje jezero), odakle betonskim kanalom odlazi put Kosovske Mitrovice, radi prerade. Iz velikog jezera voda se, kada okolnosti to zahtevaju, ispušta u kompenzacijsko jezero i preko prelivnika na samoj brani. Međutim, površinska akumulacija Malog jezera, po laboratorijskim parametrima i po stanju akumulacije, zadovoljava sve uslove da se koristi kao izvor za javno vodosnabdevanje.

Betonski kanal od Veljeg Brijega, gde se nalazi Malo jezero, dugačak je oko 17 km u selu Zupče i 2 km u selu Šipolje. Širina kanala je oko 3 m u donjem delu, i oko 6 m u gornjem delu. Transportovana voda se u naselju Šipolje kraj Kosovske Mitrovice prerađuje u fabrici vode, koja je puštena u rad 1983. godine. Po fizičko-hemijskim i mikrobiološkim parametrima voda iz kanala Zupče ne pokazuje nikakvo zagađenje i može se koristiti za javno vodosnabdevanje.

Voda iz Ibra ne može se koristiti za javno snabdevanje jer mikrobiološki parametri govore o nižem stepenu fekalnog zagađenja (otpadne vode iz domaćinstava iz naseljenih mesta). Hidrološku sliku Ibarskog Kolašina upotpunjuju brojne pritoke Ibra odnosno jezera Gazivode. Najznačajnije i vodom najbogatije pritoke Ibra su Crna rijeka, Brnjačka rijeka i Čečevska rijeka, s desne strane, i Crnovrška rijeka, Lučka rijeka, Varaška rijeka i Jagnjenička rijeka, s leve strane. Desne pritoke su bogate vodom tokom cele godine, imaju vrlo prostranu sabirnu oblast, sliv im je bogat padavinama, a vrela su im u podnožju krečnjačke oblasti.

Crna rijeka izvire između Ponora i Mokre planine, a završava se kod Ribarića, kao desna pritoka Ibra. Od nje je vodom bogatija Čečevska rijeka, koja ne dobija vodu samo iz vrela ispod Berima već i iz drugih mnogobrojnih izvora. Čečevska rijeka ima veliku visinsku raz-

liku između izvora i ušća, što joj daje znatnu brzinu i snagu vodotoka. Brnjačka rijeka ima prostraniji sliv od Čečevske, mreža pritoka joj je gušća, ali joj je snaga manja jer nije bogata vrelskom vodom i nagib terena od izvora do ušća je manji.

Leve pritoke Ibra nemaju mnogo vode, za vreme kiša brzo nadolaze i pretvaraju se u prave bujice, koje nose ogromne količine erodovanog materijala i pričinjavaju velike štete u dolini. Varaška i Jagnjenička rijeka presušuju za vreme sušnih perioda, a Crnovrška rijeka vrlo retko. Lučka rijeka, sa pritokama Brausovačkom rijekom i Babudovačkim potokom, uvek ima vode sa relativno većim proticajem i najduža je reka Kolašina.

Sve reke i potoci u Kolašinu izvoru naglo kao jaka vrela, duboko se usecaju u teren gradeći duboke kanjone sa strmim stranama, što ih čini teško pristupačnim za eventualno vodosnabdevanje. Osim Savine rijeke na Mokroj gori, dužina ostalih reka varira i iznosi 5-20 km.

Savina rijeka je glavna ponornica Kolašina. Izvire između Berima i Radopolja, a ponire u krečnjake Mokre Gore severoistočno od Jerebinja; dužine je oko 3 km. Ponor joj se nalazi na 1570 m nadmorske visine. Savina rijeka otiče podzemno u pravcu vrela reke Istok (Istočke reke), to jest Belog Drima, što je bojenjem i dokazano 1963. godine.

Od značajnijih tokova na tlu Ibarskog Kolašina ostaje još reka Klina. Kao reka koja izvire iz kraškog vrela na Mokroj Gori, specifična je po tome što pripada jadranskom slivu. Hidrografsko razvođe koje se nalazi na teritoriji Ibarskog Kolašina između Ibra i Kline, omeđeno je planinskim vencom koji se ka Metohiji spušta od kolašinskog sela Jabuka.

Reke Kolašina se odlikuju brzim tokom, oskudicom vodene vegetacije, malom dubinom i dnom prekrivenim kamenjem, koje voda često pomera. Temperatura vode je relativno niska sa malim variranjem, pa njihovu životnu zajednicu čine mnogi stenotermni organizmi, ali je ova životna zajednica daleko bogatija od zajednice izvora. Od biljnih predstavnika prisutne su alge i mahovine, koje se pričvršćuju za kamenje. Ribe koje žive u ovim vodama imaju telo

valjkastog oblika, koji se javio kao adaptivna osobina da ne bi bile odnete vodenom strujom jer se orijentišu prik kretanju nasuprot vodenoj struji. U ovim vodama žive potočna pastrmka (Čečevska rijeka, Savina rijeka), zatim klen, krkuša, mrena, bust.

Konačno, prave bisere kolašinske hidrologije čine bezbrojna vrela i izvori rasuti svuda po obodu Mokre Gore i Rogozne. Manje ja poznato da na teritoriji Ibarskog Kolašina postoji i nekoliko mineralnih izvora. Ovi izvori se nalaze u Čečevu, Banjama (lokalitet Čpilje), Lučkoj Rijeci, i drugim mestima. Svi izvori Rogozne po fizičko-hemijskim i mikrobiološkim parametrima i po stanju izvorišta zadovoljavaju sve uslove da se koriste za piće. Izvori Mokre Gore, po fizičko-hemijskim i mikrobiološkim vrednostima, osim niske pH vrednosti, zadovoljavaju sve uslove da se koriste za piće. Izuzetak su Sveta vodica i Iskušenički izvor.

Klimatske karakteristike

Ibarski Kolašin nema stanicu za redovno praćenje klimatskih kretanja, te se ovaj nedostatak donekle može nadoknaditi pažljivim posmatranjem na terenu. Uočljiva je klimatska različitost u pojedinim delovima ove oblasti. Različitost je izazvana znatnom razlikom u nadmorskoj visini, ekpozicijom, nagibom topografske površine, zaklonjenosti od udara vetra i drugih uzroka.

U proširenjima oko Ibra i njegovih pritoka, nižih i zaštićenih od vetrova, zima počinje krajem novembra, kada se sneg obično pojavljuje i traje do kraja marta. Zime su često u ovim proširenjima i hladnije nego na površima, posebno u januaru kada se u doline reka spuste sa visine hladne vazdušne mase, tada su ona pritisnuta maglom iz koje sipi sitno inje. U leto se ova kotlinasta proširenja jako zagrevaju, uprkos pošumljenosti okoline. Temperatura se relativno brzo menja po zalasku sunca, kada sa planinskih dolina i strana počinje da duva noćnik, koji se najbolje oseća na jezeru Gazivode gde stvara prilične talase.

Temperatura je preko cele godine niža na višim površima nego u širokoj Radičpoljskoj kotlini, ako se izuzme januar kada je usled pomenute temperaturne inverzije vazduha hladnije u dolinama. Osim toga, tamo duvaju hladni vetrovi, posebno na desnoj obali Ibra, koja je izložena severu i gde se sneg znatno duže zadržava.

U Ibarskom Kolašinu ima klimatskih pojava koje su tipične za širi region. To se najviše zapaža kod vetrova. Dok zapadni vetar svuda donosi kišu, južni vetar „kosovac“ ili razvigorac, koji duva u proleće, donosi sušu i isušuje zemljište.

Uopšte uzeto klima u Ibarskom Kolašinu je umereno kontinentalna. Godišnja doba su prilično ujednačeno raspoređena. Najtopliji meseci su juli i avgust, a najhladniji januar.

Tabela 1: Količina padavina po mesecima

Mesec	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ukupno
mm vodenog taloga	77	65	63	75	89	91	47	52	62	128	87	85	921

Razlike u količini padavina koje su izlučene tokom nekoliko mernih godina su znatne. Najveća količina padavina koja je izmerena tokom jedne godine je 1565, a najmanja 438 mm vodenog taloga. Osim ovih krajnosti prosečna količina padavina iznosi 921 mm. Maksimum padavina je u oktobru, a minimum u julu. Sporedni maksimum dolazi na maj i jun, što je vrlo povoljno za biljne kulture.

Geostrateški položaj i glavni komunikacijski kanali

Okosnicu putne mreže Opština Zubin Potok čini put E-65, Kosovska Mitrovica - Ribariće, koji se dalje grana na sever prema Novom Pazaru i dalje prema centralnoj Srbiji, i na jugozapad prema Crnoj Gori. Pored ove glavne saobraćajnice Ibarski Kolašin je povezan i regionalnim putevima Zubin Potok - Raška, Zubin Potok - Dren - Banje u Metohiji i Zupče - Zvečan.

Osim drumskih puteva Ibarski Kolašin nema drugih vidova saobraćaja. Najbliža železnička stanica nalazi se u Kosovskoj Mitrovici (na daljini od oko 20 km), a najbliži aerodrom je u Slatini kod Prištine (na daljini od oko 70 km).

PRIRODNI RESURSI

Zemlja

Zajedničkim delovanjem osnovnih prirodnih faktora stvaran je veoma raznolik zemljišni pokrivač. Najvećim delom zemljište ovog kraja čine: škriljci oko 30%, fliš 15%, pešćar 12%, krečnjak 11%, ranker 10%, rendzine 7%, deluvijum 4%, litosol 3%. Zemljište je formirano na geološkoj podlozi krečnjačka mezozojske starosti koji pokriva veći deo ove oblasti. Na njegovoj površini genezom su se formirali određeni tipovi, varijeteti i forme zemljišta.

Šume

U zavisnosti od pedološke podloge, nadmorske visine i ekspozicije terena na teritoriji opštine Zubin Potok dve trećine površine pokrivaju šume

Šume se često prepliću sa pašnjacima i njivama, što je uslovljeno vertikalnom razuđenosti terena. Golo zemljište, poglavito na prisojnim stranama Ibra, pruža sliku krčevina. Ovakvi primeri se češće sreću u nižim krajevima, na levoj strani Ibra, dok je slika drugačija u podnožju Mokre Gore i Rogozne, gde je šumski pokrivač gotovo neprekidan, jer su ti delovi nepovoljni za gajene kulture, što zbog klime, što zbog slabog zemljišta.

Raznolikost vrsta šuma zavisi od nadmorske visine i ekspozicije. Počev od nižih ka višim nadmorskim visinama smenjuju se mešoviti lišćari: jova, cer, hrast, grab i leska. Hrast je najrasprostranjeniji, tako da su gotovo čitave šume na levoj strani Ibra sastavljene gotovo isključivo od njega. Bukva zauzima osojne strane, preovlađuje u Crnom vrhu, a na desnoj strani Ibra ima je više od hrasta i zastupljena je do 1500 m nadmorske visine. Kako u hras-tovim tako i bukovim šumama sreću se još i javor, klen (kun), jasen, breza, jasika. Iznad 1500 m nadmorske visine rastu četinari: jela, smrča i bor. Šume, proplanke, pašnjake i livade Ibarskog Kolašina često nastanjuju i razne vrste šumskog voća: divlja jabuka i kruška, brekinja, oskorusa, zatim borovnica, kupina, jagoda, leska, drenjina, šipurak, trnjina.

Raznovrsnost šumske vegetacije, njenu estetsku i korisnu vrednost obogaćuje raznovrsno šumsko cveće i lekovito bilje. Među šumskim cvećem lepotom se ističu: narcis, ruža, ljubičice, vres, sunovrat, orhideja i druge. Na području Kolašina uspeva oko 70 oficijelnih lekovitih biljaka, svrstanih u četrnaest grupa u odnosu na aktivne lekovite principe. Neke od njih su: maslačak, đurđevak, bokvica, majčina dušica, hajdučka trava,

Životinjski svet

Šumovitost Kolašina je uslovila pojavu velikog broja divljači, koja živi u nižim predelima, ali i na planinskim visinama. U brdovitim i planinskim zonama žive: lisica, vuk, divlja svinja, medved, zec, srna, jazavac, kuna, vidra, veverica, puh i divlja mačka. U Kolašinu žive neotrovne zmije užak, smuk i belouška, a od otrovnica poskok i šarka.

Osim uobičajenih ptica koje živa na našem prostoru, na Mokroj gori, i to na nadmorskoj visini iznad 1500 m, živi divlja kokoš i njen mužjak tetreb.

Rude

Zahvaljujući raznovrsnosti i bogatstvu mineralnih sirovina, u prošlosti se na teritoriji Ibarskog Kolašina nalazilo nekoliko rudnih nalazišta iz kojih je primitivnim sredstvima iskopavana ruda. Tako je sve do sedamdesetih godina prošlog veka u ataru sela Čabra i Rujište

radio rudnik azbestne rude. U ataru sela Crepulja postojao je rudnik olovno-cinane rude koji je radio do četrdesetih godina prošlog veka. U novije vreme geološkim ispitivanjima utvrđeno je da u atarima pomenutog sela Crepulja i Drijen postoje uslovi za eksploataciju ovih sirovina. U ovom trenutku ne postoje nikakva istraživanja koja bi valorizovala ove potencijale.

Minerali

Stene koje učestvuju u geološkoj građi Mokre Gore predstavljaju značajno prirodno bogatstvo. Tako se krečnjačke mase mogu koristiti kao građevinski materijal. Naslage šarenog (crveno-belog) kamena nalaze se u dolini Crne reke, dok se prema Mojstiru nalaze naslage crvenog krečnjaka i ukrasnog kamena.

Rogozna kao planina koju čine uglavnom stene vulkanskog porekla takođe je bogata mineralima koje čine miocenski sedimenti, tercijalni vulkaniti, jurski i kredni fliš, peridotiti, trijaski i paleozojski metasedimenti.

Mineralne i geotermalne vode i izvorišta

Prave bisere hidrologije opštine Zubin Potok čine bezbrojna vrela i izvori rasuti svuda po obodu Mokre Gore i Rogozne. Manje je poznato da na teritoriji Ibarskog Kolašina postoji i nekoliko mineralnih izvora.

Topli izvor u Čečevu konstantne je temperature 32°C, a nalazi se neposredno uz jezero Gazivode koje pri višem vodostaju plavi ovaj izvor.

Mineralni izvor u Lučkoj Rijeci nije ispitan te se osim predanja ne može ništa reći o njegovoj eventualnoj lekovitosti.

Najpoznatiji izvor u ovom kraju nalazio se u Banjama (lokalitet Čpilje), a potopljen je akumulacijom jezera gazivode.

Na planinama Mokroj Gori i Rogozni nalaze se mnogobrojni izvori od kojih svojom atraktivnošću ali i obilnošću posebnu pažnju zaslužuju Savina voda i izvor Čečevske reke na Mokroj Gori.

PRIVREDNO – EKONOMSKE ODLIKE

Pregled ključnih privrednih sektora

Iako ne postoje relevantni podaci o broju preduzeća u Zubinom Potoku, on se procenjuje na oko 200-250 subjekata i oko 50 poljoprivrednih gazdinstava. Privatni sektor opštine karakteriše visok procenat preduzetnika i mikro preduzeća, dok je broj srednjih preduzeća značajno manji. U opštini nema ni jedno veliko preduzeće koje zapošljava više od 250 zaposlenih. Privatni sektor uglavnom je fokusiran na sektor usluga u trgovini i ugostiteljstvu, dok je broj preduzeća u realnom sektoru značajno manji. Značajan broj preduzeća i preduzetnika se bavi uvozom i izvozom robe široke potrošnje i posredovanjem između tržišta Srbije i Kosova. Međutim, ova vrsta delatnosti ne generiše zapošljivost u opštini.

Usled činjenice da je 75% teritorije opštine Zubin Potok prekriveno šumom, značajan deo preduzeća se bavi sečom ili obradom drveta, što predstavlja tradicionalnu granu industrije. U skladu sa dugom tradicijom u obradi drveta, krajem osamdesetih godina prošlog veka fabrika nameštaja „Simpo“ iz Vranja je otvorila pogon za izradu lameliranog nameštaja u selu Ugljare nedaleko od Zubinog Potoka, čiji kompletni asortiman se izvozi u Norvešku. Pored ove fabrike, postoji još nekoliko malih pogona za izradu nameštaja, drvene stolarije i rezane građe. U opštini postoji i desetak preduzeća koji se bave prodajom ogrevnog drveta. Svake godine najmanje 200.000 m³ ogrevnog drveta se proda građanima i toplinama iz ostalih opština na Kosovu. U opštini je zastupljena i tradicionalna poljoprivreda, pre svega stočarstvo, zatim voćarstvo i sitno povrtarstvo.

Najznačajnija preduzeća u opštini Zubin Potok su:

- Fabrika nameštaja „Simpo“
- Zemljoradnička zadruga „Zubin Potok“
- Građevinsko preduzeće „Kolašin Gradnja“
- Štamparija „Ibar - Invest“
- Pekara „Kolašin“
- Autoprevoz „Kolašin prevoz“
- Hidro-elektrana „Gazivode“
- Preduzeće za šume „Ibar“

Pored ovih preduzeća postoji i značajan broj mikro preduzeća i preduzetnika koji obavljaju delatnosti iz oblasti obrade drveta, trgovinskih i ugostiteljskih usluga, i sl. U opštini postoje tri hotela koja ukupno imaju 82 kreveta. Iako ovi hoteli nisu kategorizovani, kvalitet usluga koje oni pružaju su zadovoljavajući. Na teritoriji opštine postoji i veliki broj restorana koji privlače goste ne samo iz ove opštine već i iz drugih sredina.

Opštinu Zubin Potok takođe karakteriše značajan broj fabričkih pogona koji trenutno nisu u privrednoj funkciji usled više razloga. Neki od najznačajnijih objekata su fabrike „Bar bilje“ i „Ivo Lola Ribar“ u Gazivodama, fabrika „VIK“ u Donjem Jasenoviku, fabrika „Gradac“ u Brnjaku, fabrika „Nada Tomić“ u Kovačima i fabrika „Javor“ u Zubinom

Poroku. Većina ovih fabrika je radila do 1999 (Ivo Lola Ribar, Javor, VIK, Bar Bilje i Gradac, dok pogon „Nada Tomić“ nikada nije stavljen u operativnu funkciju). Ovi objekti su u prilično dobrom stanju i predstavljaju značajan kapacitet za privlačenje investitora u opštinu. Ovi objekti se takođe mogu koristiti kao distributivno-skladišni centri i poslovni inkubatori koji mogu generisati razvoj preduzetništva u opštini.

Privatni sektor opštine Zubin Potok karakteriše niska produktivnosti i loša tehnološka opremljenost, što znatno utiče na smanjenu konkurentnost na tržištu. Među najznačajnijim problemima su nabavka repromaterijala i problemi na administrativnim prelazima sa Srbi-

jom i nemogućnost plasmana robe u drugim delovima Kosova.

Nepostojanje mogućnosti pristupa finansijskom tržištu takođe predstavlja jedan od najznačajnijih problema razvoja privatnog sektora opštine. Naime, usled raznih razloga privredni subjekti nemaju nikakvih mogućnosti da dobiju kreditna sredstva od bilo koje finansijske institucije na Kosovu.

Šumarstvo

Od ukupne površine teritorije opštine Zubin Potok, 75% je po šumama. Javno preduzeće "Srbija šume" gazduje šumama. Šumsko gazdinstvo ima dosta posla u oblasti pošumljavanja i sprečavanja nekontrolisane seče šuma, zaštite šuma od raznih bolesti i ostalo.

Turizam

Geografski položaj, reljef, klima, hidrografija, flora i fauna su najvrednija bogatstva opštine Zubin Potok. Sve to predstavlja idealan uslov za razvoj turizma. Kada je turizam počeo da biva profitabilna grana privrede opština Zubin Potok je bila zapostavljena kao i u drugim oblastima privrede od strane tadašnjih vlasti Kosova i Metohije. Formiranjem opštine 1987. godine i izradom planske dokumentacije izvršene su analize i planski predviđene mogućnosti za razvoj sledećih grana turizma:

- Planinski;
- Kulturno-obrazovni;
- Turizam na vodi;
- Lovni turizam
- Tranzitni turizam.

Međutim, iako su identifikovani veliki potencijali za razvoj turizma, do sada nije bilo nikakvih ulaganja u ovu privrednu granu.

Trgovina

Trgovinska delatnost predstavlja jednu od najznačajnijih privrednih grana, rasprostranjena u svim većim naseljima i selima širom opštine. Iako ne postoji precizna evidencija, procenjuje se da postoji oko 50 trgovinskih radnji, kiosaka i maloprodajnih objekata robe široke potrošnje, bele tehnike, građevinskog materijala, poljoprivrednih alata i sl.

Finansijski sektor

Na teritoriji opštine Zubin Potok rade sledeće banke koje rade u finansijskom sistemu Re-

publike Srbije:

- Komercijalna banka a.d. Beograd;
- Jugobanka AD Kosovska Mitrovica;
- Kosovsko-metohijska banka, i

Na teritoriji opštine ne postoji ni jedna banka koja radi u pravnom sistemu Kosova.

U opštini je aktivan program KEP (Kosovo Enterprise Program) koji pruža usluge mikro-kreditiranja privatnom sektoru i fizičkim licima.

Pčelarstvo

Planinski i livadski med iz ovog kraja su uvek bili poznati po svom kvalitetu, i do-bri klimatski uslovi su oduvek zanimali veliki broj pčelara. Pčelarstvo je u ekspanziji, svake godine se povećava broj novih društava. Na teritoriji opštine postoji udruženje pčelara koje se bavi razvojem pčelarstva, razmenom iskustva, nabavkom potrebnih medikamenata i literature, obukom pčelara i sl. Poslednjih godina se održava sajam pčelarstva koji okuplja pčelare kako iz Zubinog Potoka tako i iz

okolnih opština. razmenjuju iskustva, nabavljaju lekove, literaturu i sve što je pčelarima potrebno. Pre dve godine se broj pčelinjih društava nešto smanjio zbog pojave pčelinjih bolesti, to je prevaziđeno i sada je pčelarstvo ponovo u ekspanziji.

Veterinarske usluge

U Zubinom Potoku postoji veterinarska stanica sa veterinarskom apotekom. Usluge pružaju 2 doktora veterine. Imajući u vidu veliki broj sela u opštini Zubin Potok, sa velikom zastupljenošću uzgoja stoke, oba veterinara su izuzetno puno zaposlena. Vrste usluga koje veterinari u ovoj stanici pružaju su: pregled stoke, vakcinacija, saveti i terenski odlazak kod farmera i obilazak farmi.

Ljudski resursi

Ljudski resursi se procenjuju kao dovoljno kvalitetni u odnosu na potrebe MSPP sektora u opštini. Radna snaga se uglavnom školuje u okviru Srednjoškolskog centra u Zubinom Potoku i na fakultetima Univerziteta u Prištini, dislociranog u Kosovsku Mitrovicu. Često se dešava da određena preduzeća ne mogu naći kvalitetnu radnu snagu na lokalnom tržištu rada pa angažuju radnike iz Srbije. Dostupnost visoko-kvalifikovane radne snage je na jako niskom nivou. Postoji opšti trend negativne migracije mladih i obrazovanih kadrova iz opštine.

Bitno je napomenuti da radnu snagu u opštini Zubin Potok uglavnom karakteriše angažovanje ili povezanost sa institucijama javnog sektora, dok je udeo zaposlenih u

privatnom sektoru zanemarljivo mali. Naime, procenjuje se da privatni sektor zapošljava oko 35-40% ukupnog broja zaposlenih na teritoriji opštine. Imajući u vidu pretpostavku da će se broj radnika u javnom sektoru značajno smanjiti u narednom periodu, potrebno je stvoriti uslove za razvoj preduzetništva i privatnog sektora, kako bi viškovi zaposlenih imali mogućnost da nađu novi ili pokrenu sopstveni posao u relativno kratkom roku.

U opštini ima 1.213 evidentiranih nezaposlenih lica, od kojih većina ima završenu srednju školu. Značajan broj nezaposlenih lica ima samo četiri razreda osnovne škole (I stepen stručne spreme). Na tržištu rada se nalaze i 22 osobe sa završenim fakultetom. Primetno je da je među nezaposlenima broj žena veći nego broj muškaraca.

Tabela 2: Pregled nezaposlenih lica u odnosu na stručnu spremu

Stepen stručne spreme	Muškarci	Žene	Ukupno
I	313	220	533
II	2	6	8
III	118	77	195
IV	265	381	646
V	3	0	3
VI-1	10	14	24
VI-2	1	1	2
VII-1	8	14	22
VII-2	0	0	0
Ukupno	500	713	1,213

Izvor: Lokalni akcioni plan zapošljavanja opštine Zubin Potok za 2011, str 17.

Na teritoriji opštine deluje Udruženje privrednika, ali njihovi kapaciteti su na jako niskom nivou. Udruženje deluje kao grupa koja se sastaje kada se pojave veliki problemi u vezi sa njihovim poslovanjem (kao što su problemi sa carinom i sl.).

Saradnja između privatnog i javnog sektora je nedovoljno razvijena, a javno-privatni dijalog nije institucionalizovan. U okviru organa opštinske uprave ne postoji stalni servis koji se bavi pitanjima razvoja privatnog sektora, a rešavanje problema se svodi na ad hoc inicijative koje se često ne sprovedu do kraja. Tehnička podrška razvoju privatnog sektora takođe nije zaživela u opštini kao ni podrška međunarodnih organizacija.

POLJOPRIVREDA

Oduvek je Zubin Potok bio poljoprivredna zajednica sa tek nekoliko industrijskih poslodavaca. Nivo poljoprivredne proizvodnje je smanjen zbog činjenice da nije bilo konkretnih ulaganja, koja su potrebna za poljoprivredni razvoj, tako da je razvoj u ovoj oblasti ostao konstantan, dok se opšta ekonomska situacija u oblasti pogoršala od 1999. godine.

Sve karakteristike opštine Zubin Potok, klimatski uslovi, geografski položaj, nadmorska visina i ostali faktori ukazuju na to da je ova oblast izuzetno odgovarajuća za razvoj stočarstva, voćarstva i ratarstva u ovdašnjim selima. Takođe, treba pomenuti i prikupljanje lekovitog bilja i šumskih plodova, kao i razvoj turizma.

Obradivo zemljište se nalazi na krčevinama i proplancima prisojnih strana. U Kolašinu su njive pored lbra i prisojnim stranama i padinama brda, dok su livade uglavnom vezane za dna manjih rečnih dolina i osojne strane.

Ratarska proizvodnja se zasniva na uzgoju povrća i strnih žita (kukuruz, pšenica, ječam, ovas, raž).

Kukuruz se seje na površini oko 180 ha, pšenica na oko 100 ha, a ječam, ovas i raž na površini od oko 80 ha. Problematika ovako niskog nivoa iskorišćenosti tj. zasejavanja površina pod strnim žitima, je zbog problema nedostatka kombajna i mlina. Opština Zubin Potok ima samo jedan zadružni kombajn, čije stanje, tj. Godina proizvodnje i maksimalna iskorišćenost, ne treba ni pominjati, i svake godine poljoprivrednici čekaju na privatne vlasnike kombajna da završe posao u svojim opštinama i posle toga po visokim cenama naplaćuju svoje usluge u ovoj opštini. To uveliko smanjuje rentabilnost proizvodnje. Svemu tome doprinosi i nepostojanje mlina, pre rata su proizvođači nosili žito u mlin u albanskom selu, što trenutno nije moguće, a pre upoređujući proizvodnju od pre petnaestak godina, možemo videti da su površine pod strnim žitima bile i do tri puta veće nego danas.

Povrće se uzgajalo slabo i loše organizovano, te nema karakterističnih sorti zeljastog povrća. Od zeljastog povrća gajili su se crni i beli luk, praziluk, kupus, krastavac, paprika i paradajz. Od korenastog i krtolskog povrća uzgajao se, a i dobro je uspevao, samo krompir.

Pozitivna strana u opštini i kod farmera i zemljoradnika je i to što se svi oni, uopšte, interesuju za nove sorte, bolju tehnologiju i primenu agrotehničkih mera koje u velikoj mери utiču na prinos.

Nažalost, opšte je poznato da je poljoprivreda izuzetno rizičan način obezbeđivanja sredstava za život, a posebno ako se radi o povrću na otvorenom, pa se vrlo mali broj poljoprivrednika bavi nekom većom proizvodnjom, izuzev ako nema već osiguranu prodaju.

Treba izdvojiti i šumarstvo, a ne sme se zaboraviti ni Mokra Gora, planina koja je zbog svoje lepote dobila naziv Balkanska lepota, a koja predstavlja dom za veliki broj raznih endemskih vrsta biljaka. Od ukupne površine zemljišta opštine Zubin Potok - 33337 ha, obradive površine zauzimaju 7053 ha.

Kategorije zemljišta

Obradivo zemljište na teritoriji opštine Zubin Potok je klasifikovano od prve do osme klase (I – VIII klasa). Najkvalitetnije obradivo zemljište, tj. od prve do treće klase (I-III) je zastupljeno u malom procentu, najveća zastupljenost pripada grupi između četvrte i osme klase (IV-VIII). Neplodno zemljište se uglavnom koristi u drugim granama privrede, kao urbane površine industrijske zone itd.

Voćarstvo

Teritorija opštine Zubin Potok je pogodna za uzgajanje sitnog jagodičastog voća kao što su malina, kupina, borovnica (izuzetno poznata sa Mokre Gore), ribizla i ostalo. Malina se pre desetak godina gajila na velikim površinama sve dok je bila obezbeđena prodaja preko Zemljoradničke Zadruga Zubin Potok.

Na 264 hektara (privatni sektor), najviše je zastupljena šljiva (stenlej, moravka, požegača, čačanska rodna itd.), zatim jabuka, kruška, orah, višnja, trešnja, a nešto manje breskva, kajsija, lešnik i mnoge druge. Najčešće se priprema rakija, prerađuje voće – džem, pekmez, kompoti, sokovi. Vrlo mali deo se prodaje. Pre rata je radila fabrika „BAR-bilje“ u Gazivodu koja sada nije u funkciji, bavila se otkupom i sušenjem lekovitog bilja, pečuraka i voća. Nažalost, već 5 godina fabrika ne radi, mada su pogoni izuzetno dobro opremljeni, po evropskim standardima proizvodnje skladištenja i pakovanja.

Stočarstvo

Opština Zubin Potok idealna je za manje i veće farme stoke. Stočarstvo je bilo glavno zanimanje ovog kraja. Prostrane livade i pašnjaci, kao i šume, pružali su dovoljno hrane za sve vrste stoke, a naročito za ovce i koze. Podloga za gajenje goveda i konja bila je planinska zemljoradnja. Broj stoke i njen raspored nije bio svugde isti: na Mokroj gori više su se gajile ovce, a na Rogozni koze. Površine pod livadama i pašnjacima, konfiguracija terena – posebno u planinskim selima često podseća na uslove koje stočarstvo ima u Švajcarskoj. U opštini, planinska sela nažalost, uglavnom naseljavaju staračka domaćinstva, pa je i stočni fond u stalnom opadanju. Jedino u ravničarskim selima se malo više pažnje poklanja stočarstvu.

Navodnjavanje

Navodnjavanje poljoprivrednih kultura se vrši individualno, sa pumpama, izvorima, potocima. Sistem za navodnjavanje “Ibar-Lepenac” je jedne sezone veoma uspešno radio na površini od oko 200 ha, ali su cevi vraćene i taj sistem nikada više nije funkcionisao. S obzirom na sušna leta, ovaj problem se ogleda u manjim prinosima kod farmera koji nemaju mogućnosti za navodnjavanje svojih poljoprivrednih kultura.

Zemljoradnička Zadruga

Zemljoradnička zadruga dobro posluje već nekoliko godina sa ribnjakom (uzgoj pas-trmke), proizvodnjom koncentrata, a ranije se Zemljoradnička zadruga imala i farmu kokošaka a bavila se i otkupom šumskih plodova i pečuraka. U okviru Zemljoradničke zadruge radi mlečna i zelena pijaca, a u toku je izgradnja hladnjače i sušare za poljoprivredne proizvode.

INFRASTRUKTURA

Putevi i mostovi

Na teritoriji opštine Zubin Potok obavlja se samo drumski saobraćaj. U planu je da se postojeća mreža puteva kompletira i modernizuje, što će doprineti boljoj povezanosti naselja opštine sa okruženjem. Jadranska magistrala – u evropskim mapama obeležana zvanično kao M-650 – prolazeći kroz opštinu kroz sela Zupče, Varage, Ugljare, Zubin Potok, Donji Jasenovik, Gazivode i

Banje je u dobrom stanju i povezuje grad sa južnim delom Mitrovice. Nakon sukoba 1999.g. i nemogućnosti putovanja preko južnog dela Mitrovice urađen je novi putni pravac koji povezuje Zubin Potok sa Zvečanom i severnim delom Mitrovice.

Magistralna putna mreža

Okosnicu saobraćajnog povezivanja unutar opštine čini magistralni-jadranski put M-65. Ovo je praktično jedina saobraćajnica na teritoriji opštine koja je u potpunosti sposobna za savremeni saobraćaj. Magistralni put M-65 Kosovska Mitrovica-Ribariće prolazi kroz celu teritoriju opštine Zubin Potok u dužini od 27,3km.

Regionalna putna mreža

Pored magistralnog puta, od savremenih saobraćajnica na ovom prostoru postoji moderna asfaltirana saobraćajnica Zupče - Rujište - Zvečan u dužini od 9 km na teritoriji opštine Zubin Potok. Regionalni putni pravac Lučka Reka - Bube - Rajetiće je u fazi izgradnje i modernizacije savremenog asfaltnog kolovoza sa svim pratećim objektima. Ukupna dužina je 17 km, od čega je asfaltirano 8 km, a ostalo je makadamski zastor. Regionalni putni pravac P-221 Zubin Potok – Dren – Rakoš je urađen do nivoa asfalta sa svim pratećim objektima.

Održavanje ovih puteva vrši DP "Magistrala", a sredstva obezbeđuje Republička direkcija za puteve. Pored povezivanja opštine, sa susednim opštinama ovi regionalni putevi omogućavaju i realizaciju autobusnog saobraćaja između Zubinog Potoka i centra zajednica naselja.

Lokalna putna mreža

Deo putne mreže koju danas čine lokalni i nekategorisani putevi u opštini imaju veoma

ograničenu saobraćajnu funkciju. Ukupna dužina ovih puteva je oko 250 km, a zanemarljivo mali broj izgrađen je sa tucaničkim kolovozom, dok preovlađuju putevi privremeno uređeni, bez kolovoza, pratećih objekata i potrebnih tehničkih elemenata.

Lokalni putevi su uglavnom izgrađeni po terenu ili uz neophodna izravnavanja terena za uspostavljanje prohodnosti. Na osnovu toga, čitav kompleks lokalnih i nekategorisanih puteva ne može se smatrati delom izgrađenog saobraćajnog sistema, za održavanje motornog saobraćaja, već više sistemom pravaca fiksiranih po jednom vozilu, gde mogu proći terenska vozila pri povoljnim vremenskim uslovima. Bez obzira na nizak nivo upotrebljivosti ovih puteva, oni za većinu sela i zaseoka u opštini predstavljaju ipak jedinu praktičnu vezu sa svetom.

Međutim, opština poslednjih godina opština ulaže značajne napore u izgradnji lokalnih puteva i gradskih ulica. S tim u vezi pristupilo se asfaltiranju putnog pravca Janjenica - Prelez - Čitluk - Dobroševina - Pridvorica - Velji Breg - Gazivode, koji predstavlja alternativu magistralnoj saobraćajnici M-65.

Lokalne puteve možemo kategorisati na one od primarnog značaja koji povezuju opštinu Zubin Potok sa susednim opštinama i ostale lokalne puteve koji međusobno povezuju sela i naselja unutar opštine.

U okviru primarnih lokalnih puteva izdvajamo sledeće saobraćajnice:

- M-65- Čečevo – Mokra Gora (21km);
- Čečevo – Rezala – Brnjak (16km);
- M-65 –Brnjak (most) – Previja - V. Kaludra – Gornji Prevlak (17km);
- M-65 – Gazivode – V.Breg – Čabra (15km);
- Ugljare – Gornji Strmac – Krligate (13km);
- M-65 – Lučka Reka – Junake (15km);
- Rujište – Kozarevo- Vojmisiće (10km);
- M-65 – Gornje Varage – Vitakovo (6km).

U okviru ostalih lokalnih puteva izdvajamo sledeće saobraćajnice:

- Dobroševina – Vrba – Lučka Reka (10km);
- M-65 –Kijevece – Drainoviće (9km);
- Rančiće – Zečeviće (4km);
- Čabra – Vidovo Brdo (3km);
- M-65 – Burlate – Bube (5km);
- M-65 – Banje (3km);
- Zupče – Gornji Strmac (5km);
- Ugljare – Prevlak – Crepulja (6km);
- Čečevo – Zagulj – M.Kaludra –V.Kaludra (13km);
- Previja – Preseka – Brnjak (6km);
- Brnjak (dobriće) – Radići (8km);
- Crepulja – Krligate (13km);
- Brnjak – Oklace (7km);
- Čečevo – Berim – Savina Voda (8km);
- M-65 – M Potok – Kopiloviće – M-65 (6km).

Lokalnu putnu mrežu tokom godine održavaju JPKD "Ibar" Zubin Potok i JP Direkcija za puteve u skladu sa opštinskom odlukom i godišnjim planom i programom.

Mostovi

Celokupna putna mreža opštine Zubin Potok ima 22 mosta dužine od 5 – 100 m, ukupne dužine oko 1km, svi su novije gradnje ili rekonstruisani, a izgrađeni su od armirano-betonske konstrukcije i svi su u odličnom stanju, jer su prethodnih godina svi rekonstruisani i na svima se odvija saobraćaj. U perspektivi se planira izgradnja dva mosta za prelaz preko Ibra za naseljena mesta sa severne strane Zubinog Potoka.

Vodovod i kanalizacija

Sistem snabdevanja pijaćom vodom opštine Zubin Potok raspolaže sa najvećim prirodnim resursom vode. Veštačka brana Gazivode poseduje najveću količinu vode u regionu Kosova i šire od 370 miliona kubika sirove vode koja je osim bakterioloških zagađivanja ispravna. Pored centralnog naselja Zubin Potok u svom sastavu ima još 62 naseljena mesta gde u svakom naseljenom mestu postoji nekoliko izvora pitke vode.

Predhodnih godina postojala su značajna ulaganja u sistem za vodosnabdevanje Zubinog Potoka i okolnih naselja, uglavnom kroz investicione programe finansirane od strane programa Vlade Republike Srbije i međunarodnih organizacija kao što su Evropska unija, DANIDA, IOM, OXFAM GB, Kraljevina Norveška i drugi.

Međutim, i pored ovih investicija, Zubin Potok nema dovoljno vode u letnjim mesecima kada je smanjen tok Ibra i kada je potrošnja na pijaće vode na maksimumu. Otuda je

opština Zubin Potok, u saradnji sa opštinom Mitrovica (severni deo) i opštinom Zvečan pristupilo izgradnji regionalnog vodovoda. Regionalni vodovod bi uzimao vodu iz akumulacije Gazivode i snabdevao građane pijaćom vodom u naseljima ove tri opštine.

Pored vodovoda, značajna sredstva su uložena i za izradu primarne i sekundarne kanalizacione mreže u širem centru Zubinog Potoka. U opštini ne postoji sistem za prečišćavanje otpadnih voda pa se tako kanalizacija izliva u reku Ibar ili njene pritoke.

Odžavanje sistema za vodovod i kanalizaciju je prepušteno JPKD "Ibar" Zubin Potok, dok se ispitivanje ispravnosti pijaće vode vrši kroz redovne aktivnosti Higijenskog zavoda iz Kosovske Mitrovice.

Energetika

Poslednjih godina značajno se ulagalo u stabilizaciji sistema za snabdevanje električne energije u opštini Zubin Potok. S tim u vezi vršena su ulaganja u glavnu napojnu trafostanicu u Gazivodama, instalisane snage 2 x 2,5 MVA. Energija se isporučuje preko 35kv dalekovoda koji spaja trafostanicu u Gazivodama sa trafostanicom "Titova Mitrovica II" u Valču kod Zvečana. Nedavno je izgrađen novi dalekovod 110kv koji spaja Hidroelektranu "Gazivode" sa trafostanicom.

Snabdevanje naselja električnom energijom vrši se preko 10 kv naponske mreže sa 65 distributivnih trafostanica. Većina trafostanica su stubne (48) dok su ostale zidane ili ugrađene u objekte. Ukupno instalisana snaga svih trafostanica iznosi 13.120 KVA.

Odžavanje energetskog sistema u opštini obavlja radna jedinica Elektrokosova iz Zubinog Potoka.

JAVNE SLUŽBE

Javni prevoz

Tokom 2002. godine formirano je privatno preduzeće za prevoz putnika "Kolašin Prevoz" koje zapošljava oko 15 radnika. Ovo preduzeće održava redovne autobuske linije do Beograda, Kragujevca i Kosovske Mitrovice. Opština nema autobusku stanicu i ne postoji statistika korišćenja javnog prevoza. U opštini je aktivno nekoliko taksista i preduzetnika koji vrše usluge prevoza putem kombi vozila.

Vatrogasna služba

Vatrogasna Služba je po prvi put uspostavljena u Zubinom Potoku 01.09.2000. godine. Pre toga, protivpožarnu zaštitu je pružala Vatrogasna služba iz Mitrovice. Vatrogasna služba Zubin Potok broji u svom sastavu ukupno 19 vatrogasaca. Od opreme i tehnike poseduje jedno navalno vozilo, jednu cisternu i terensko vozilo (Lada Niva).

U proseku Vatrogasna služba ima oko 90 intervencija godišnje sa tendencijom rasta, od toga: 60% intervencija na šumskim požarima na većim površinama, 30% intervencija na objektima i 10 % intervencija su tehničke intervencije, najčešće saobraćajne nesreće.

Veliki problem brzog delovanja Vatrogasne službe je loša putna infrastruktura i nepostojanje hidrantske mreže. Putevi i ulice su neadekvatne širine tako da je brzina dolaska na mesto intervencije veoma smanjena i prilasci objektima su veoma otežani. Ulična hidrantska mreža u centralnim delovima Zubinog Potoka ne postoji tako da u slučaju požara nema načina direktnog korišćenja vode iz hidranata, već se intervencije oslanjaju na ograničenu količinu vode u cisterni vozila. Vatrogasna Stanica je smeštena u naselju Gazivode 4km udaljenom od Zubinog Potoka.

KOMUNIKACIJE I MEDIJI

Telekomunikacija u opštini Zubin Potok je na zadovoljavajućem nivou, s obzirom na to da je urađena ATC centrala 1993. godine sa kapacitetom od oko 1000 brojeva, tako da je gradsko naselje i 7 naselja u okruženju pokriveno fiksnom telefonijom, dok tri naselja imaju svoju telefonsku centralu sa oko 200 fiksnih brojeva. Jako loše je povezano (sa samo po jednim fiksnim brojem) nekoliko planinskih naselja, dok druga naselja nemaju nikakvu fiksnu telefoniju. Mobilna telefonija koja je počela da se razvija od 2000. godine postiže zavidan nivo pokrivenosti, tako da jedino mali deo opštine nije pokriven mobilnom telefonijom.

Na teritoriji opštine postoji kablovska televizija „Veterinik Kos” koja pokriva Zubin Potok i 7 okolnih naselja. Veterinik Kos takođe pruža i usluge interneta. Kvalitet usluga ove televizije je značajno unapređen u poslednjih par godina kada je stara i dotrajala mreža zamenjena optičkim kablovima.

U opštini postoji i internet kafe kojim rukovodi NVO Oxygen.

U Zubinom Potoku od 2000. godine rade dve privatne radio stanice “Kolašin” a nedavno je otvoren i “Radio MV”. Dnevnu i nedeljnu štampu čitaocima nude trgovci mešovitom robom, nema novinske trgovinske mreže.

Pošte i telefonija

Krajem 2002. godine, Telefonska Kompanija PTT (Srbija) instalirala je novu digitalnu centralu povećavajući početnih 3,000 telefonskih brojeva sa još 1,000 novih. Razlog instaliranja nove centrale je da je i pre konflikta stara centrala često bila van funkcije. 2001. godine, posle šestomesečnog isključenja fiksne linije, situacija je poboljšana. Krajem 2001. godine, Kompanija Mobtel 062, 063 – mobilne telefonije je pokrila teritoriju Zubinog Potoka. Od 2004 godine još jedna telefonska mreža “Telekom Srbije” 064, 065 pokrila teritoriju Zubinog Potoka i trenutno je 90% teritorije opštine pokriveno mobilnom mrežom. Signali mreža kosovskih mobilnih operatera su uglavnom slabi ili ih uopšte nema.

DRUŠTVENE DELATNOSTI

Obrazovanje

Na teritoriji opštine Zubin Potok rade tri osnovne, jedna srednja škola i jedna predškolska ustanova.

Osnovne škole

Osnovno obrazovanje se odvija u tri osnovne škole i to: OŠ Jovan Cvijić u Zubinom Potoku (ovu školu pohađa ukupno 558 dece, a nastavu predaje ukupno 46 nastavnika). Ovoj školi takođe pripadaju isturena odeljenja u selima Crepulja i Velji Breg, OŠ Blagoje Radić u selu Zupče (ovu školu pohađa 138 dece koju uči dvadesetidevetoro 29 nastavnika). Ova škola poseduje istureno odeljenje u selu Rujište, OŠ Petar Kočić u selu Brnjak (ovu školu zajedno sa isturenim odeljenjima pohađa 85 đaka, a o nastavi se brine 29 nastavnika).

Srednje škole

U Zubinom Potoku postoji Srednja škola "Grigorije Božović" koju pohađa oko 300 učenika o kojima brine 27 profesora. Srednja škola "Grigorije Božović", Zubin Potok osnovana je 1987. godine kao srednjoškolski centar, onda je prerasla u tehničku školu, a kasnije i u mešovitu srednju školu sa elektrotehničkom i mašinskom strukom i dva gimnazijska smera – društveno-jezički i prirodno matematički.

Predškolske ustanove (dečja obdaništa)

U opštini Zubin Potok postoji predškolska ustanova NAŠE DETE u kojoj boravi oko 300 dece, o kojima brine 27 vaspitačica. Predškolska ustanova "Naše Dete", Zubin Potok počela je sa radom 01.09.1988. godine. Ovu ustanovu pohađaju deca predškolskog i deca mlađeg uzrasta. Takođe u ovoj ustanovi organizuje se čuvanje dece od uzrasta beba do predškolaca. Predškolska ustanova ima tri objekta i to u Zubinom Potoku, Veljem Bregu i Zupču. Površina zgrada: Zubin Potok (1050 m²), Zupče (250 m²), Velji Breg (100 m²)

Zdravstvo

O zdravstvenoj zaštiti stanovništva ovog kraja brinu lekari i medicinsko osoblje Doma Zdravlja u Zubinom Potoku. Dom zdravlja Zubin Potok je radna jedinica Zdravstvenog centra iz Kosovske Mitrovice koja pruža osnovnu zdravstvenu zaštitu stanovnika na teritoriji opštine. Ova zdravstvena ustanova, pored Doma zdravlja ima i svoje isturene ordinacije u 10 sela. Ordinacije u ovih 10 sela lekari posećuju jednom nedeljno. Sekundarnu i tercijalnu negu stanovnici opštine dobijaju u Mitrovačkoj Bolnici.

Socijalna zaštita

Većina socijalnih usluga je odgovornost Centra za Socijalni Rad. Centar je jedinica koja je pod opštinskim odeljenjem i funkcioniše kao koordinacioni centar za socijalnu pomoć i usluge. U Zubinom Potoku ima oko 550 porodica koje koriste pomoć Centra za socijalni rad.

Kultura

Opština Zubin Potok je osnovala Javno preduzeće za kulturu i izdavačku delatnost "Stari Kolašin" koje sprovodi programe u domenu kulture i rukovodi radom Doma kulture u Zubinom Potoku. Gotovo sve kulturne aktivnosti na teritoriji opštine Zubin Potok odvijaju se u Domu Kulture Vojvodina. U njemu su svoje mesto našli KUD Mokra Gora, slikarska kolonija i Etno Muzej.

Istorija folkloru u opštini ZP počinje davne 1939 godine kada je formirana pevačka grupa (družina) NAPREDAK, prethodnica današnjeg KUD-a Mokra Gora. Od 1964. godine družina dobija naziv PERJANICA, a pet godina kasnije današnje ime MOKRA GORA. Rad društva je pratio izvanredan entuzijazam, masovnost, kreativnost u obradi koreografije, a posebna pažnja je posvećena, naročito poslednjih godina, negovanju izvornog

stvaralaštva Zubinog Potoka tj. Starog Kolašina. KUD Mokra Gora je učestvovala na mnogim festivalima u zemlji i inostranstvu, uključujući nastupe u Francuskoj, Češkoj, Bugarskoj, Grčkoj itd.

JP Stari Kolašin svake godine organizuje slikovnu kolononiju koja okuplja eminentne slikare sa Kosova, Srbije i regiona. Takođe, Dom kulture postoji stalna postavka koja sadrži oko 200 slika i drugih umetničkih predmeta.

U Domu kulture je osnovan i ETNO – Muzej, u kome je na simboličan način predstavljena narodna kultura Starog Kolašina. Etno muzej, iako smešten u neadekvatnom prostoru, predstavlja pionirski poduhvat na širem području Kosova. Iako postojeći prostor nije dozvoljavao potpunu realizaciju zamisli u njemu se našao dovoljan broj eksponata koji ilustruju razvoj narodne kulture u Kolašinu tokom XIX veka i prvoj polovini XX veka.

KULTURNO-ISTORIJSKO NASLEĐE

Na teritoriji opštine Zubin Potok postoji značajan broj kulturno istorijskih spomenika, koji zauzimaju značajno mesto u srpskom kulturno-istorijskom nasleđu. Među znamenostima ovog kraja su i ostaci dvora srpske kraljice Jelene Anžuske, majke kraljeva Dragutina i Milutina u selu Brnjak. Ona je u Brnjaku u XIV veku osnovala školu za devojke.

U mnogim selima sačuvana su srpska srednjevekovna groblja, sa karakterističnim monolitnim i velikim nadgrobni pločama, u selu Banje (Čpilje) postoji srednjevekovna nekropola, a ostaci starih utvrđenja nalaze se u selima Vukosavljeviće i Žareve. Najviše je crkvenih spomenika.

U Ibarskom Kolašinu postoje očuvana dva manastira: Crna Rijeka i Duboki potok, gde se nalazio znatan broj srpskih rukopisa iz 14, 15. i 16. veka, a ostaci manastira u selu Banje

(Čpilje) sa nekropolom potopljeni su veštačkim jezerom.

Najznačajnija svetinja je manastir Crna Rijeka koji se fizički ne nalazi u opštini Zubin Potok ali se u narodu prihvata kao deo kolašinskog identiteta. Manastir je podignut i 14. veku i posvećen je sv. Arhangelu Mihajlu. U ovom manastiru se čuvaju značajne drevne knjige i crkvene relikvije od šireg kulturnog značaja.

Poseban značaj u istoriji ovog kraja ima i manastir Duboki Potok, nedaleko od Zubinog Potoka. Crkva je podignuta u 14. veku, a rekonstruisana u 16. veku. Manastir je bio najvažniji duhovni centar pravoslavnih Srba ove oblasti, posebno u periodu Otomanske imperije i prisilne islamizacije. U manastiru Duboki Potok je 1891. godine počela sa radom prva škola u Starom Kolašinu.

SPORT

U sportskim aktivnostima opštine Zubin Potok učestvuje više stotina sportista različitih sportskih disciplina. Oni su organizovani u više sportskih klubova koji nose istovetan naziv Mokra Gora – po planini koja se nalazi na teritoriji opštine.

Tu se pre svega misli na: Fudbalski klub FK Mokra Gora, Rukometni klub RK Mokra Gora (muški i ženski), odbojkaški OK Mokra Gora (muški i ženski), šahovski ŠK Mokra Gora, Košarkaški klub KK Mokra Gora, Karate Klub KK Mokra Gora. Ovi sportski klubovi se takmiče u nacionalnim i regionalnim ligama Republike Srbije.

U 2008. godini je sagrađena savremena sportska hala i završeni su radovi na gradskom stadionu, što omogućuje dobre uslove za razvoj sporta u opštini Zubin Potok.

NEVLADINE ORGANIZACIJE

Na teritoriji opštine Zubin Potok aktivno je nekoliko ne-vladinih organizacija od kojih su najznačajnije: Kosovo Relief Committee (KRC), Kolo srpskih sestara (KSS), Centar za kooperaciju i demokratiju (Center for Cooperation and Democracy - CCD) i Institut za teritorijalni ekonomski razvoj (InTER).

U julu 2001. godine Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju (OEBS) je izgradila Centar za zajednice sa ciljem okupljanja ne-vladinih organizacija na teritoriji opštine. Radom ovog centra rukovodi organizacija CCD.

ZAŠTITA ŽIVOTNE SREDINE

Teritorija opštine Zubin Potok predstavlja oazu zelenila i čistog vazduha, jer je pretežno planinska, a 65% teritorije je pod šumama i 20% pod livadama i pašnjacima. Na teritoriji opštine nije bilo teške industrije.

U oblasti zaštite životne sredine problemi se javljaju u nekontrolisanom bacanju smeća u rečnim koritima kao i izlivanje kanalizacione mreže u reku Ibar i njene pritoke. U seoskim sredinama fekalni otpad se odlaže u individualnim septičkim jamama koje se povremeno i po potrebi prazne.

Potrebno je preduzeti opsežne mere u izgradnji kolektora za prečišćavanje otpadnih voda 8 naselja koja gravitiraju centralnom delu sa mogućnošću priključka i drugih naselja (inicijalni projekti postoje – ali se radi o velikim investicijama i trenutno nema donatora).

Pijaća voda se redovno kontroliše i vrše se hemijske analize za gradski centar i nekoliko naselja koja su u neposrednoj blizini centra. Hemijske analize su uglavnom dobre, dok biološke analize u određenim periodima godine nisu uvek dobre, pa se u tom slučaju preko medija stanovništvo upozorava na prevenciju i prokuvavanje vode za piće.

Poslednjih godina životna sredina se ugrožava nekontrolisanom sečom šume, što izaziva pojavu klizišta, pojavu biljnih bolesti i promenu mikroklimе u tim područjima.

SWOT ANALIZA

SWOT analiza je osnovni instrument u procesu planiranja, usmeren na identifikaciju komparativnih prednosti i osnovnih slabosti opštine Zubin Potok.

Prednosti se posmatraju kao interni faktor koji ima pozitivan uticaj na razvoj komparativnih prednosti razvoja opštine. Interni faktori koji imaju negativan uticaj na razvoj sektora se smatraju slabostima. Mogućnosti dolaze iz korištenja prednosti ili borbe protiv slabosti kao i pozitivnog uticaja ili spoljnih događaja. Pretnje se posmatraju kao predviđeni nepovoljni spoljni uticaji na razvoj opštine. SWOT matrica razvoja opštine Zubin Potok data je u tabeli 3.

Tabela 3: SWOT Matrica razvoja opštine Zubin Potok

Prednosti	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> - Duga tradicija u obavljanju poslova u oblasti prerade drveta i poljoprivredi; - Prirodni potencijali povoljni za razvoj Poljoprivrede, obrade drveta, turizma i logistike; - Vodoprivredni kapaciteti; - Kvalitetno poljoprivredno zemljište; - Očuvana životna sredina; - Iskustvo u posredovanju između tržišta Srbije i Kosova; - Kvalitetno obrazovanje na nivou osnovnih i srednjih škola; - Dobra zdravstvena i socijalna zaštita; - Značajno iskustvo u radu na razvojnim projektima; 	<ul style="list-style-type: none"> - Depopulacija; - Odlazak mlade i kvalitetne radne snage; - Visok stepen nezaposlenosti među mladima. - Loša povezanost sa ključnim saobraćajnim koridorima; - Nedovoljno razvijena komunalna infrastruktura; - Uništena industrijska proizvodnja i zastarela tehnologija; - Većina zaposlenih je u javnom sektoru; - Nerazvijeni kapaciteti opštine da sarađuje sa privredom; - Nepostojanje prostorno-planske dokumentacije; - Nepostojanje (lokalnih) razvojnih fondova za razvoj; - Loš pristup tržištima van granica opštine;
Mogućnosti	Pretnje
<ul style="list-style-type: none"> - Povoljan geografski položaj; - HE sistem Ibar-Lepenac sa značajnim Vodenim resursima; - Prirodni resursi za razvoj poljoprivrede, prerade drveta i turizma; - Postojanje neiskorištenih industrijskih kapaciteta i fabrika; - Zainteresovanost donatora da pomognu razvoj opštine 	<ul style="list-style-type: none"> - Politička, pravna i bezbednosna nestabilnost; - Problem carine; - Ukidanje srpskih institucija može dovesti do gubitka radnih mesta, pada kvaliteta obrazovanja, zdravstvenih i socijalnih usluga; - Komplikovane birokratske procedure u poslovanju; - Komplikovani uslovi za dobijanje komercijalnih kredita; - Globalna ekonomska kriza;

Na osnovu SWOT analize radna grupa za strateško planiranje je definisala strategiju razvoja opštine koja je data u narednim odeljcima.

STRATEGIJA RAZVOJA OPŠTINE ZUBIN POTOK

VIZIJA RAZVOJA OPŠTINE ZUBIN POTOK

Predstavnici javnog, privatnog i civilnog sektora su zajednički formulisali viziju razvoja opštine za period 2013-2017 na sledeći način:

Zubin Potok je opština sa kvalitetnim uslovima za život koji omogućavaju svim svojim građanima perspektivan, prosperitetan i siguran život, kvalitetno obrazovanje, i bogat društveni i kulturni život. Zubin Potok će biti sredina koja je poznata po dobrim uslovima za ekonomski razvoj i kvalitetnim programima socijalne zaštite za sve kategorije stanovništva.

U pravcu ostvarivanja vizije razvoja, opština Zubin Potok je definisala 4 strateških, 16 prioriteta i 44 mere. Potrebno je angažovati sve raspoložive resurse u postizanju ovih ciljeva i mera, kao i sprečiti njihovo rasipanje na aktivnosti koje nisu deo ovog strateškog dokumenta. Operacionalizacija ciljeva, tj. utvrđivanje nosilaca konkretnih aktivnosti, rokova, budžeta i potencijalnih izvora finansiranja, kao i procene rizika, nalazi se u Akcionom planu koji je takođe predstavljen u okviru ovog dokumenta.

CILJEVI RAZVOJA OPŠTINE ZUBIN POTOK

Sve analize potencijala razvoja opštine Zubin Potok prepoznaju sledeće strateške ciljeve razvoja opštine Zubin Potok:

Strateški cilj 1: Razvoj komunalne infrastrukture

Strateški cilj 2: Unapređenje kvaliteta socijalnih usluga

Strateški cilj 3: Privredni razvoj i povećanje konkurentnosti privrede

Strateški cilj 4: Razvoj turizma

Svaki od identifikovanih prioriteta je bliže razvijen u daljem tekstu.

Strateški cilj 1: Razvoj komunalne infrastrukture

Razvoj komunalne infrastrukture je jedan od osnovnih ciljeva razvoja opštine Zubin Potok u narednom periodu. Stanje lokalne infrastrukture je u značajnoj meri poboljšano u predhodnih desetak godina kroz projekte koji su finansirani iz sredstava Vlade Republike Srbije ili donatorska sredstva. Međutim, i pored značajnih ulaganja, kvalitet lokalne infrastrukture je i dalje nezadovoljavajući. Tako na primer, česte su nestašice vode u naselju Zubin Potok, naročito tokom letnjih meseci. Probleme sa vodosnabdevanjem imaju i ostala naselja u opštini. Postojeća kanalizaciona infrastruktura je takođe u jako lošem stanju. Kvalitet lokalnih puteva i ulica u župnom delu opštine su unapređeni u predhodnim godinama, dok je stanje nepromenjeno u planinskim delovima opštine.

U pravcu realizacije ovog strateškog cilja identifikuju se sledeći prioritetni ciljevi i mere:

Prioritetni cilj 1.1: Razvoj sistema za vodosnabdevanje naselja i sela;

Mera 1.1.1: Izgradnja regionalnog vodovoda Gazivode - Zubin Potok - Zvečan - Mitrovica

Mera 1.1.2: Unapređenje postojeće primarne i sekundarne mreže u širem području naselja Zubin Potok (Zubin Potok, Donji Jasenovik, Pridvorica, Podješa);

Mera 1.1.3: Povezivanje sela u župskom delu opštine na regionalni vodovod (Gazivode, Velji Breg, Dobroševina, Čitluk, Ugljare, Donje Varage, Prelez, Jagnjenica, Zupče i Čabra);

Mera 1.1.4: Izgradnja seoskih vodovoda u planinskim delovima opštine.

Prioritetni cilj 1.2: Razvoj kanalizacione mreže i izgradnja sistema za prečišćavanje otpadnih voda;

Mera 1.2.1: Izrada kolektora za prečišćavanje otpadnih voda za šire područje naselja Zubin Potok (Zubin Potok, Donji Jasenovik, Podješa i Ugljare i Zupče);

Mera 1.2.2: Izrada i unapređenje primarne i sekundarne kanalizacione mreže u širem području naselja Zubin Potok (Zubin Potok, Donji Jasenovik, Pridvorica, Podješa, Ugljare i Zupče);

Mera 1.2.3: Izrada i unapređenje kanalizacione mreže u ostalim naseljima koji imaju elemente urbane aglomeracije (Gazivode, Velji Breg, Ugljare i Zupče);

Mera 1.2.4: Nabavka opreme (kamiona cisterne) za čišćenje septičkih jama.

Prioritetni cilj 1.3: Izgradnja i rekonstrukcija lokalnih puteva i ulica

Mera 1.3.1: Izgradnja i rekonstrukcija ulica u naselju Zubin Potok;

Mera 1.3.2: Izgradnja ulica u ostalim urbanim naseljima opštine Zubin Potok (Velji Breg i Gazivode);

Mera 1.3.3: Izgradnja lokalnih puteva u selima župskog i planinskog dela opštine;

Mera 1.3.4: Završetak izgradnje regionalnog puta Zubin Potok - Dren - Suvo Grlo.

Prioritetni cilj 1.4: Unapređenje sistema za odnošenje i skladištenje otpada

Mera 1.4.1: Saniranje postojećih i čišćenje divljih deponija otpada;

Mera 1.4.2: Nabavka opreme i vozila za odnošenje i skladištenje otpada;

Mera 1.4.3: Izgradnja postrojenja za separaciju i presovanje sekundarnih sirovina.

Prioritetni cilj 1.5: Osvetljavanje ulica i trgova u naseljima opštine

Mera 1.5.1: Osvetljavanje trgova i ulica u širem području naselja Zubin Potok (Zubin Potok, Donji Jasenovik, Pridvorica, Podješa);

Mera 1.5.2: Osvetljavanje trgova i ulica u ostalim naseljima opštine (Velji Breg, Gazivode, Zupče).

Prioritetni cilj 1.6: Podizanje kapaciteta za upravljanje komunalnim poslovima

Mera 1.6.1: Podizanje kapaciteta za upravljanje komunalnim delatnostima.

Prioritetni cilj 1.7: Izrada planske dokumentacije

Mera 1.7.1: Revizija prostornog plana opštine Zubin Potok;
Mera 1.7.2: Izrada generalnog urbanističkog opštine Zubin Potok;
Mera 1.7.3: Izrada plana detaljne regulacije šireg područja naselja Zubin Potok.

Strateški cilj 2: Unapređenje kvaliteta socijalnih usluga

Od izuzetnog je značaja unapređenje kvaliteta socijalnih usluga: zdravstva, školstva, socijalne zaštite, kulture i sporta. U opštini postoji dobra institucionalna pokrivenost svih aspekta socijalne zaštite, od zdravstvenog centra, preko centra za socijalni rad, kulturnog centra i sportskih društava. Međutim, potrebno je unaprediti kvalitet socijalnih usluga kako bi se poboljšali uslovi života građana opštine.

U pravcu realizacije ovog strateškog cilja identifikuju se sledeći prioritetni ciljevi i mere:

Prioritetni cilj 2.1: Unapređenje usluga u zdravstvenoj zaštiti

Mera 2.1.1: Završetak izgradnje zdravstvenog centra u Zubinom Potoku;
Mera 2.1.2: Opremanje zdravstvenog centra neophodnim medicinskim aparatima, opremom i nameštajem.

Prioritetni cilj 2.2: Unapređenje usluga u socijalnoj zaštiti

Mera 2.2.1: Izgradnja svratišta za stara i iznemogla lica;
Mera 2.2.2: Formiranje mreže geranto-domaćica;
Mera 2.2.3: Formiranje fonda za razvoj ne-vladinog sektora.

Prioritetni cilj 2.3: Unapređenje kvaliteta obrazovanja

Mera 2.3.1: Unapređenje kvaliteta školskih i predškolskih objekata;
Mera 2.3.2: Opremanje osnovnih i srednjih škola savremenim učilima i nastavnim sredstvima;
Mera 2.3.3: Formiranje centra za stručno usavršavanje i prekvalifikaciju radne snage.

Prioritetni cilj 2.4: Unapređenje kulture

Mera 2.4.1: Rekonstrukcija zgrade Doma kulture
Mera 2.4.2: Izgradnja etnografsko - istorijskog muzeja opštine Zubin Potok;
Mera 2.4.3: Uključivanje mladih ljudi u kulturna dešavanja (omladinsko pozorište, folklor, slikarska i muzička sekcija).

Prioritetni cilj 2.5: Unapređenje sporta

Mera 2.5.1: Izgradnja sportskih terena u selima i naseljima van Zubinog Potoka (Brnjak, Gazivode, Velji Breg, Zupče);

- Mera 2.5.2: Izgradnja trim i biciklističkih staza;
- Mera 2.5.3: Formiranje klubova za sportove na vodi;
- Mera 2.5.4: Izgradnja sportskog kompleksa za sportove na vodi (unutrašnji i spoljni bazen).

Prioritetni cilj 2.6: Unapređenje ambijentalnih vrednosti naselja u opštini Zubin Potok

- Mera 2.6.1: Izgradnja javnog parka u naselju Zubin Potok;
- Mera 2.6.2: Ulepšavanje zelenih površina u naseljima Zubin Potok, Velji Breg, Brnjak i Zupče;

Strateški cilj 3: Privredni razvoj i povećanje konkurentnosti privrede¹

Preduzetnici, mala i srednja preduzeća čine okosnicu razvoja privatnog sektora u opštini Zubin Potok. Međutim, njihov razvoj je opterećen nestimulativnim poslovnim okruženjem koje karakterišu višestruki problemi. Nedostatak saradnje između privatnog i javnog sektora, kao i loše stanje komunalne i poslovne infrastrukture prepoznaju kao ključni problemi u ovoj oblasti. Pored toga, unapređenje i prekvalifikacija radne snage bi takođe unapredila poslovno okruženje za razvoj MSPP u opštini.

Trenutni privredni kapaciteti u opštini Zubin Potok su na prilično niskom nivou. Privatni sektor karakterišu preduzetnici i mikro preduzeća koja se uglavnom bave pružanjem usluga, dok je industrijska proizvodnja uglavnom zamrla. Usled problema sa carinom koja je rezultirala poteškoće u nabavci repromaterijala i gubitka tržišta u Srbiji, fabrike i proizvodni pogoni koji su do nedavno uspešno poslovali morali su ili da smanje svoje kapacitete ili da se zatvore.

Privredne aktivnosti uglavnom predstavljaju dodatnu aktivnost jer veliki broj vlasnika preduzeća i preduzetnika ima stalni radni odnos u nekoj javnoj ustanovi. Ovo je takođe slučaj i sa poljoprivrednim gazdinstvima.

Problem predstavlja i činjenica da privatni sektor nema mogućnosti da pristupi finansijskom tržištu jer banke i druge finansijske institucije ne daju kredite privrednim subjektima koji funkcionišu na teritoriji opštine. Na teritoriji opštine ne postoji ni jedna banka koja radi u okviru kosovskog bankarskog sistema. Sa druge strane, postoje tri banke koje rade u okviru bankarskog sistema Republike Srbije, ali one nemaju mogućnosti da kreditiraju razvoj MSPP sektora. Nedostatak pristupa finansijskom kreditnom tržištu naročito pogađa „start-up“ preduzetnike ali i realni sektor koji nema mogućnosti da unapredi tehnologiju i da razvije inovativne i konkurentne proizvode.

U pravcu realizacije ovog strateškog cilja identifikuju se sledeći prioritetni ciljevi i mere:

Prioritetni cilj 3.1: Unapređenje poslovnog okruženja za razvoj malih i srednjih preduzeća

- Mera 3.1.1: Jačanje institucionalne podrške za razvoj preduzetništva i malih i srednjih preduzeća;
- Mera 3.1.2: Razvoj infrastrukture neophodne za brži razvoj privatnog sektora;
- Mera 3.1.3: Unapređenje kvaliteta radne snage.

¹ Strategija razvoja privatnog sektora opštine Zubin Potok je urađena u okviru projekta "Nove poslovne mogućnosti" čiji su ciljevi i prioriteti integrisani u ovom dokumentu.

Prioritetni cilj 3.2: Jačanje privrede i preduzetništva

Mera 3.2.1: Razvoj konkurentnosti privrede;
Mera 3.2.2: Razvoj malog preduzetništva.

Prioritetni cilj 3.3: Promocija investicionih potencijala

Mera 3.3.1: Marketing opštinskig investicionih potencijala;
Mera 3.3.2: Privlačenje domaćih i stranih investicija;

Strateški cilj 4: Razvoj turizma

Iako opština ima značajnih potencijala za razvoj turizma do sada nije puno učinjeno na tom planu. Iako jezero Gazivode privlači pažnju turista iz okolnih opština i drugih sredina, do sada nisu organizovane aktivnosti koje bi pružale adekvatne turističke usluge. Sporadične privatne inicijative u vidu pružanja smeštaja ili rentiranja rekreativne opreme nisu dovoljne da bi privukli značajan broj turista.

U martu 2013. godine opština Zubin Potok je u saradnji sa Institutom za teritorijalni ekonomski razvoj (InTER) pokrenula dvogodišnji projekat razvoja turizma koji se finansira u okviru predpristupnih fondova Evropske unije. Projekat ima za cilj razvoj turizma kroz izradu razvojnih dokumenata, izgradnju turističke infrastrukture, unapređenje ljudskih potencijala za pružanje usluga u turizmu, organizovanje aktivnosti koje bi privukle turiste i promociju turističke ponude opštine. Kao deo ovog projekta biće izrađena sektorska strategija razvoja turizma koja će na detaljan način razraditi prioritetne ciljeve i mere ovog sektora.

AKCIONI PLAN ZA REALIZACIJU STRATEGIJE U PERIODU 2013 - 2017

Akcioni plan za realizaciju Strategije razvoja opštine Zubin Potok za vremenski period 2013 - 2017. g. predstavljen je u okviru tabele 4.

Tabela 4: Akcioni plan za realizaciju strategije u periodu 2013 - 2017

VIZIJA					
Zubin Potok je opština sa kvalitetnim uslovima za život koji omogućavaju svim svojim građanima perspektivan, prosperitetan i siguran život, kvalitetno obrazovanje, i bogat društveni i kulturni život. Zubin Potok će biti sredina koja je poznata po dobrim uslovima za ekonomski razvoj i kvalitetnim programima socijalne zaštite za sve kategorije stanovništva.					
STRATEŠKI CILJ 1: RAZVOJ KOMUNALNE INFRASTRUKTURE					
Prioritetni cilj 1.1: Razvoj sistema za vodosnabdevanje naselja i sela					
Broj	Mera	Odgovorna institucija	Vremenski okvir	Procenjeni iznos i izvori finansiranja	Indikatori
1.1.1	Izgradnja regionalnog vodovoda Gazivode - Zubin Potok - Zvečan - Mitrovica	Opštine Zubin Potok, Zvečan i Mitrovica	2013 – 2015	10.500.000€ Sredstva iz kredita i opštinski budžeti opština koje učestvuju u programu	Regionalni vodovod pušten u rad Osnovano preduzeće za upravljanje regionalnim vodovodom
1.1.2.	Unapređenje postojeće primarne i sekundarne mreže u širem području naselja Zubin Potok (Zubin Potok, Donji Jasenovik, Pridvorica, Podješa)	JP Direkcija za razvoj JKP Ibar	2014 - 2016	€500.000 Opštinski budžet i donatorska sredstva	100% domaćinstava u navedenim naseljima je priključeno na mrežu regionalnog vodovoda

1.1.3	Povezivanje sela u župskom delu opštine na regionalni vodovod (Gazivode, Velji Breg, Dobroševina, Čitluk, Ugljare, Donje Varage, Prelez, Jagnjenica, Zupče i Čabra)	JP Direkcija za razvoj JKP Ibar	2015 - 2017	€500.000 Opštinski budžet i donatorska sredstva	100% domaćinstava u navedenim naseljima je priključeno na mrežu regionalnog vodovoda
1.1.4	Izgradnja seoskih vodovoda u planinskim delovima opštine	JP Direkcija za razvoj JKP Ibar	2014 - 2016	€200.000 Opštinski budžet i donatorska sredstva	80% seoskih domaćinstava ima pristup vodi za piće
Prioritetni cilj 1.2: Razvoj kanalizacione mreže i izgradnja sistema za prečišćavanje otpadnih voda					
Broj	Mera	Odgovorna institucija	Vremenski okvir	Procenjeni iznos i izvori finansiranja	Indikatori
1.2.1.	Izrada kolektora za prečišćavanje otpadnih voda za šire područje naselja Zubin Potok (Zubin Potok, Donji Jasenovik, Podješa i Ugljare)	JP Direkcija za razvoj JKP Ibar	2015 – 2017	€2.500.000 Opštinski budžet, kreditna sredstva i donatori	Kolektor za prečišćavanje otpadnih voda pušten u rad

1.2.2.	Izrada i unapređenje primarne i sekundarne kanalizacione mreže u širem području naselja Zubin Potok (Zubin Potok, Donji Jasenovik, Pridvorica, Podješa i Ugljare)	JP Direkcija za razvoj JKP Ibar	2015 – 2017	€1.000.000 Opštinski budžet, kreditna sredstva i donatori	100% domaćinstva u navedenim naseljima je priključeno na kanalizacionu mrežu
1.2.3.	Izrada i unapređenje kanalizacione mreže u ostalim naseljima koji imaju elemente urbane aglomeracije (Gazivode, Velji Breg i Zupče)	JP Direkcija za razvoj JKP Ibar	2014 – 2017	€2.000.000 Opštinski budžet, kreditna sredstva i donatori	80% domaćinstva u navedenim naseljima je priključeno na kanalizacionu mrežu
1.2.4.	Nabavka opreme (kamiona cisterne) za čišćenje septičkih jama	JKP Ibar	2014	€100.000 Opštinski budžet, kreditna sredstva i donatori	Oprema za čišćenje septičkih jama je nabavljena i redovno se koristi
Prioritetni cilj 1.3: Izgradnja i rekonstrukcija lokalnih puteva i ulica					
Broj	Mera	Odgovorna institucija	Vremenski okvir	Procenjeni iznos i izvori finansiranja	Indikatori
1.3.1	Izgradnja i rekonstrukcija ulica u naselju Zubin Potok	JP Direkcija za razvoj	2013 - 2017	€1.500.000 Opštinski budžet, kreditna sredstva i donatori	Sve ulice u Zubinom Potoku su izgrađene ili rekonstruisane

1.3.2	Izgradnja ulica u ostalim urbanim naseljima opštine Zubin Potok (Veji Breg i Gazivode)	JP Direkcija za razvoj	2013 - 2017	€500.000 Opštinski budžet, kreditna sredstva i donatori	Najmanje 10 km ulica u pomenutim naseljima je izgrađeno ili rekonstruisano
1.3.3	Izgradnja lokalnih puteva u selima župskog i planinskog dela opštine	JP Direkcija za razvoj	2013 - 2017	€500.000 Opštinski budžet, kreditna sredstva i donatori	Najmanje 50 km seoskih puteva je popravljeno ili izgrađeno
1.3.4	Završetak izgradnje regionalnog puta Zubin Potok - Dren - Suvo Grlo	JP Direkcija za razvoj, Republic bodies	2013 - 2017	€1.000.000 Republički budžet, kreditna sredstva i donatori	Regionalni put je u potpunosti igraden u skladu sa projektnom dokumentacijom i pušten u rad
Prioritetni cilj 1.4: Unapređenje sistema za odnošenje i skladištenje otpada					
Broj	Mera	Odgovorna institucija	Vremenski okvir	Procenjeni iznos i izvori finansiranja	Indikatori
1.4.1	Saniranje postojećih i čišćenje divljih deponija otpada	JP Direkcija za razvoj JKP Ibar	2013 - 2015	€300.000 Opštinski i republički budžet i donatori	100% ilegalnih deponija je identifikovano, 80% njih je sanirano

1.4.2	Nabavka opreme i vozila za odnošenje i skladištenje otpada	JP Direkcija za razvoj JKP Ibar	2013 - 2014	€100.000 Opštinski i republički budžet i donatori	Oprema za odnošenje smeća je nabavljena i data na korišćenje
1.4.3	Izgradnja postrojenja za separaciju i presovanje sekundarnih sirovina	JP Direkcija za razvoj JKP Ibar	2014 - 2015	€200.000 Opštinski i republički budžet i donatori	Postrojenje za separaciju i presovanje sekundarnih sirovina je izgrađeno i pušteno u rad
Prioritetni cilj 1.5: Osvetljavanje ulica i trgova u naseljima opštine					
Broj	Mera	Odgovorna institucija	Vremenski okvir	Procenjeni iznos i izvori finansiranja	Indikatori
1.5.1	Osvetljavanje trgova i ulica u širem području naselja Zubin Potok (Zubin Potok, Donji Jasenovik, Pridvorica, Podješa)	JP Direkcija za razvoj	2014 - 2015	€300.000 Opštinski budžet i donatori	75% ulica i trgova u Zubinom Potoku je propisno osvetljeno rasvetlom
1.5.2	Osvetljavanje trgova i ulica u ostalim naseljima opštine (Velji Breg, Gazivode, Zupče)	JP Direkcija za razvoj	2016 - 2017	€100.000 Opštinski budžet i donatori	75% ulica i trgova u naseljima Velji Breg, Gazivode i Zupče je propisno osvetljeno rasvetlom

Prioritetni cilj 1.6: Podizanje kapaciteta za upravljanje komunalnim poslovima					
Broj	Mera	Odgovorna institucija	Vremenski okvir	Procenjeni iznos i izvori finansiranja	Indikatori
1.6.1	Podizanje kapaciteta za upravljanje komunalnim delatnostima	Opština Zubin Potok JKP Ibar	2014-2016	€100.000 Opštinski budžet i donatori	80% domaćinstava i privrednih subjekata redovno izmiruje obaveze komunalnih usluga
Priority goal 1.7: Development of planning documents					
Broj	Mera	Odgovorna institucija	Vremenski okvir	Procenjeni iznos i izvori finansiranja	Indikatori
1.7.1	Revizija prostornog plana opštine Zubin Potok	Opština Zubin Potok JP Direkcija za razvoj	2014	€50.000 Opštinski budžet i donatori	Prostorni plan opštine revidiran i usvojen od strane Skupštine opštine
1.7.2	Izrada generalnog urbanističkog opštine Zubin Potok	Opština Zubin Potok JP Direkcija za razvoj	2015	€50.000 Opštinski budžet i donatori	Generalni urbanistički plan opštine revidiran i usvojen od strane Skupštine opštine

1.7.3	Izrada plana detaljne regulacije šireg područja naselja Zubin Potok	Opština Zubin Potok JP Direkcija za razvoj	2016	€50.000 Opštinski budžet i donatori	Plan detaljne regulacije opštine revidiran i usvojen od strane Skupštine opštine
STRATEŠKI CILJ 2: UNAPREĐENJE KVALITETA SOCIJALNIH USLUGA					
Prioritetni cilj 2.1: Unapređenje usluga u zdravstvenoj zaštiti					
Broj	Mera	Odgovorna institucija	Vremenski okvir	Procenjeni iznos i izvori finansiranja	Indikatori
2.1.1	Završetak izgradnje zdravstvenog centra u Zubinom Potoku	Dom zdravlja Zubin Potok	2013-2014	€300.000 Opštinski budžet i Evropska unija	Izgradnja zgrade zdravstvenog centra u potpunosti završena i puštena u rad
2.1.2	Opremanje zdravstvenog centra neophodnim medicinskim aparatima, opremom i nameštajem	Dom zdravlja Zubin Potok	2014-2015	€200.000 Opštinski i republički budžet i donacije	Zdravstveni centar je u potpunosti opremljen savremenim medicinskim aparatima, opremom i nameštajem
Prioritetni cilj 2.2: Unapređenje usluga u socijalnoj zaštiti					
Broj	Mera	Odgovorna institucija	Vremenski okvir	Procenjeni iznos i izvori finansiranja	Indikatori
2.2.1	Izgradnja svratišta za stara i iznemogla lica	Centar za socijalni rad	2014 - 2015	€100.000 Opštinski budžet i donatori	Svratište za stara i iznemogla lica izgrađen i pušten u rad

2.2.2	Formiranje mreže geranto-domaćica	Centar za socijalni rad	2013-2015	€50.000 Opštinski i republički budžet i donatori	Mreža geranto-domaćica formirana, obučena za rad i pruža usluge korisnicima socijalnih usluga
2.2.3	Formiranje fonda za razvoj ne-vladinog sektora	Opština Zubin Potok	2013 - 2017	€250.000 Opštinski i republički budžet i donatori	Fond za finansiranje ne-vladinih organizacija osnovan, svake godine raspisan je konkurs za finansiranje projekata
Prioritetni cilj 2.3: Unapređenje kvaliteta obrazovanja					
Broj	Mera	Odgovorna institucija	Vremenski okvir	Procenjeni iznos i izvori finansiranja	Indikatori
2.3.1	Unapređenje kvaliteta školskih i predškolskih objekata	Predškolska ustanova Osnovne škole Srednja škola	2013 - 2017	€500.000 Opštinski i republički budžet i donatori	Svi objekti obrazovanog sistema su renovirani
2.3.2	Opremanje osnovnih i srednjih škola savremenim učilima i nastavnim sredstvima	Osnovne škole Srednja škola	2013 - 2017	€100.000 Opštinski i republički budžet i donatori	Sve obrazovane ustanove su opremljene savremenim učilima i nastavnim
2.3.3	Formiranje centra za stručno usavršavanje i prekvalifikaciju radne snage	Opština Zubin Potok Srednja škola	2016 - 2017	€100.000 Opštinski i republički budžet i donatori	Centar za stručno usavršavanje i prekvalifikaciju radne snage je formiran i osposobljen za kvalitetno pružanje usluga
Prioritetni cilj 2.4: Unapređenje kulture					
Broj	Mera	Odgovorna institucija	Vremenski okvir	Procenjeni iznos i izvori finansiranja	Indikatori

2.4.1	Rekonstrukcija zgrade Doma kulture	JP Stari Kolašin	2013 - 2014	€350.000 Opštinski budžet i Evropska unija	Rekonstrukcija Doma kulture završena, zgrada predata na korišćenje
2.4.2	Izgradnja etnografsko - istorijskog muzeja opštine Zubin Potok	JP Stari Kolašin	2014 - 2015	€200.000 Opštinski budžet i donator	Muzej izgrađen i predat na korišćenje
2.4.3	Uključivanje mladih ljudi u kulturna dešavanja (omladinsko pozorište, folklor, slikarska i muzička sekcija)	JP Stari Kolašin	2013 - 2017	€100.000 Opštinski budžet i donator	Broj mladih ljudi koji učestvuju u pripremi kulturnih dešavanja povećan za 25%
Prioritetni cilj 2.5: Unapređenje sporta					
Broj	Mera	Odgovorna institucija	Vremenski okvir	Procenjeni iznos i izvori finansiranja	Indikatori
2.5.1	Izgradnja sportskih terena u selima i nasejima van Zubinog Potoka (Brnjak, Gazivode, Velji Breg, Zupče)	Opština Zubin Potok JP Direkcija za razvoj	2014 - 2015	€100.000 Opštinski budžet i donatori	Izgrađeno najmanje 4 kompleksa sa sportskim terenima u selima i nasejima van Zubinog Potoka

2.5.2	Izgradnja trim i biciklističkih staza	Opština Zubin Potok JP Direkcija za razvoj	2013 - 2017	€100.000 Opštinski budžet i donatori	Izgrađeno najmanje jedna trim staza i najmanje 50km biciklističkih staza
2.5.3	Formiranje klubova za sportove na vodi	Opština Zubin Potok	2013 - 2017	€100.000 Opštinski budžet i donatori	Osnovano i opremljeno sportsko društvo za sportove na vodi
2.5.4	Izgradnja kompleksa za sportove na vodi (unutrašnji i spoljni bazen)	Opština Zubin Potok	2013 - 2017	€1.200.000 Opštinski budžet i donatori	Kompleks za sportove na vodi izgrađen i pušten u rad
Prioritetni cilj 2.6: Unapređenje ambijentalnih vrednosti naselja u opštini Zubin Potok					
Broj	Mera	Odgovorna institucija	Vremenski okvir	Procenjeni iznos i izvori finansiranja	Indikatori
2.6.1	Izgradnja javnog parka u naselju Zubin Potok	Opština Zubin Potok JP Direkcija za razvoj	2014 - 2015	€100.000 Opštinski budžet i donatori	Gradski park izgrađen i stavljen u funkciju
2.6.2	Ulepšavanje zelenih površina u naseljima Zubin Potok, Velji Breg, Brnjak i Zupče	Opština Zubin Potok JP Direkcija za razvoj	2014 - 2015	€100.000 Opštinski budžet i donatori	Zelene površine ulepšane cvećem, ukrasnim rastiњem, kandelabrima i urbanim mobilijarom

STRATEŠKI CILJ 3: PRIVREDNI RAZVOJ I POVEĆANJE KONKURENTNOSTI PRIVREDE					
Prioritetni cilj 3.1: Unapređenje poslovnog okruženja za razvoj malih i srednjih preduzeća					
Broj	Mera	Odgovorna institucija	Vremenski okvir	Procenjeni iznos i izvori finansiranja	Indikatori
3.1.1	Jačanje institucionalne podrške za razvoj preduzetništva i malih i srednjih preduzeća	Kancelarija za LER	2013-2017	€370.000 Opštinski budžet i donatori	Kancelarija za LER oformljena, osoblje obučeno za rad na poslovima ekonomskog razvoja Otvoren jedno-šalterski sistem za rad sa privatnim sektorom Formiran poslovni savet opštine Zubin Potok
3.1.2	Razvoj infrastrukture neophodne za brži razvoj privatnog sektora	Kancelarija za LER	2013-2017	€5.000.000 Opštinski budžet i donatori	Komunalna infrastruktura urađena do svakog privrednog objekta Najmanje jedna lokalcija komunalno opremljena za izgradnju fabrika Najmanje jedna brownfield lokalcija revitalizovana Osnovan najmanje jedan klaster Osnovan centar za razvoj poslovnih veština

3.1.3	Unapređenje kvaliteta radne snage	Kancelarija za LER	2013-2017	€800.000 Opštinski budžet i donatori	Uvođenje najmanje tri nova smera u srednjoškolskom centru Najmanje 50% svih nezaposlenih je pohađalo neku od obuka za razvoj preduzetništva Najmanje 20 studenata ili učenika pohađa stručnu praksu svake godine
Prioritetni cilj 3.2: Jačanje privrede i preduzetništva					
Broj	Mera	Odgovorna institucija	Vremenski okvir	Procenjeni iznos i izvori finansiranja	Indikatori
3.2.1	Razvoj konkurentnosti privrede	Kancelarija za LER	2013-2017	€3.500.000 Opštinski budžet i donatori	Najmanje 500 radnih mesta osnovano Najmanje 5 inovativnih proizvoda
3.2.2	Razvoj malog preduzetništva	Kancelarija za LER	2013-2017	€750.000 Opštinski budžet i donatori	Osnovano najmanje 50 novih preduzeća Najmanje 15 preduzetnika započelo posao u oblasti starih zanata Organizovanje najmanje 5 lokalnih sajmova preduzetništva

Prioritetni cilj 3.3: Promocija investicionih potencijala					
3.3.1	Marketing opštinskog investicionih potencijala	Kancelarija za LER	2013-2017	€750.000 Opštinski budžet i donatori	Predstavljanje privrednih potencijala opštine predstavljeno na najmanje 5 sajma
3.3.2	Privlačenje domaćih i stranih investicija	Kancelarija za LER	2013-2017	€750.000 Opštinski budžet i donatori	Najmanje tri strane direktne investicije u opštini
STRATEŠKI CILJ 4: RAZVOJ TURIZMA					
Prioritetni ciljevi i mere u okviru ovog strateškog cilja biće određeni u okviru posebnog strateškog plana koji će se uraditi u okviru projekta razvoja turizma u opštini Zubin Potok.					

FINANSIJSKI OKVIR STRATEGIJE RAZVOJA

Za sprovođenje Strategije razvoja opštine Zubin Potok, odnosno akcionog plana za petogodišnji period 2013 - 2017 neophodno je obezbediti sredstva u procenjenom iznosu od 37,92 miliona evra, koliko je procenjena realizacija 44 mere u okviru 16 prioriternih i 4 strateških ciljeva. Pregled finansijskog okvira po strateškim prioritetima i ciljevima dat je u tabeli 5. Kao što se može videti iz ove tabele, najviše ulaganja se očekuje u strateški cilj 1: razvoj komunalne infrastrukture u procenjenom iznosu od 22,05 miliona evra ili 58,15% od ukupnog iznosa. U okviru ovog strateškog cilja se nalazi i najveća pojedinačna investicija, izgradnja regionalnog vodovoda (10,5 miliona evra), koja je obuhvaćena u okviru mere 1.1.1. Ulaganja u mere strateškog cilja 2: Unapređenje kvaliteta socijalnih usluga je procenjeno na 3,95 miliona evra (ili 10,42%), dok su ulaganja u okviru strateškog cilja 3: Privredni razvoj i povećanje konkurentnosti privrede procenjena na 11,92 miliona evra (31,43%). Ulaganja u strateški cilj 4: Razvoj turizma biće procenjena u okviru posebne sektorske strategije koja će se izraditi tokom 2013 i 2014 u okviru projekta razvoja turizma u opštini Zubin Potok.

Tabela 5: Pregled finansijskog okvira u odnosu na strateške i prioritne ciljeve

Strateški cilj / Prioritetni cilj	Procenjena ulaganja	% u ukupnim ulaganjima
Strateški cilj 1: Razvoj komunalne infrastrukture	€22.050.000	58,15%
Prioritetni cilj 1.1: Razvoj sistema za vodosnabdevanje naselja i sela	11.700.000	30,85%
Prioritetni cilj 1.2: Razvoj kanalizacione mreže i izgradnja sistema za prečišćavanje otpadnih voda	€5.600.000	14,77%
Prioritetni cilj 1.3: Izgradnja i rekonstrukcija lokalnih puteva i ulica	€3.500.000	9,23%
Prioritetni cilj 1.4: Unapređenje sistema za odnošenje i skladištenje otpada	€600.000	1,58%
Prioritetni cilj 1.5: Osvetljavanje ulica i trgova u naseljima opštine	€400.000	1,05%
Prioritetni cilj 1.6: Podizanje kapaciteta za upravljanje komunalnim poslovima	€100.000	0,26%
Prioritetni cilj 1.7: Izrada planske dokumentacije	€150.000	0,40%

Strateški cilj 2: Unapređenje kvaliteta socijalnih usluga	€3.950.000	10,42%
Prioritetni cilj 2.1: Unapređenje usluga u zdravstvenoj zaštiti	€3.500.000	29,72%
Prioritetni cilj 2.2: Unapređenje usluga u socijalnoj zaštiti	€500.000	1,32%
Prioritetni cilj 2.3: Unapređenje kvaliteta obrazovanja	€400.000	1,05%
Prioritetni cilj 2.4: Unapređenje kulture	€700.000	1,85%
Prioritetni cilj 2.5: Unapređenje sporta	€650.000	1,71%
Prioritetni cilj 2.6: Unapređenje izgleda naselja u opštini Zubin Potok	€200.000	0,53%
Strateški cilj 3: Privredni razvoj i povećanje konkurentnosti privrede	€11.920.000	31,43%
Prioritetni cilj 3.1: Unapređenje poslovnog okruženja za razvoj malih i srednjih preduzeća	€6.170.000	16,27%
Prioritetni cilj 3.2: Jačanje privrede i preduzetništva	€4.250.000	11,21%
Prioritetni cilj 3.3: Promocija investicionih potencijala	€1.500.000	3,96%
Ukupno:	€40.070.000	100%

Najveća ulaganja se očekuju iz Budžeta opštine Zubin Potok, sredstva Vlade Republike Srbije, kreditnih i donatorskih sredstava, mada nisu isključeni i ostali izvori finansiranja (privatni sektor, i sl.). Kako bi se ostvario priliv donatorskih sredstava za realizaciju Strategije opština mora da poveća ljudske kapacitete za razvoj uspešnih projektnih aplikacija.

MONITORING I EVALUACIJA

Izrada strateškog dokumenta i njegovo usvajanje od strane organa lokalne samouprave ne predstavlja kraj procesa strateškog planiranja, već početak njegovog sprovođenja, odnosno strateškog upravljanja. Tokom procesa strateškog upravljanja često se menjaju faktori koji određuju strateške prioritete i mere, pa se dešava da se jednom usvojene strategije preispitaju i revidiraju. Iz tih razloga proces sprovođenja strategije mora biti konstantno nadgledan i preispitan.

Nadgledanje (monitoring) sprovođenja strategije razvoja opštine Zubin Potok predstavlja proces koji pruža mogućnost provere da li su aktivnosti koje su preduzete u procesu sprovođenja u zadatim rokovima kao i blagovremeno reagovanje na moguća odlaganja realizacije predviđenih aktivnosti usled nastalih poteškoća, problema, nedostatka resursa i slično. Monitoring je kontinuirano praćenje rezultata i napretka u sprovođenju strategije. Ovaj proces podrazumeva poređenje informacija prikupljenih tokom implementacije sa unapred definisanim indikatorima.

Uspešno sprovođenje strategija pored procesa nadgledanja podrazumeva i proces evaluacije koji je važan u merenju značaja, uticaja i efekata preduzetih aktivnosti. Evaluacija ili vrednovanje koristi informacije dobijene kroz proces nadgledanja (monitoring) kako bi se utvrdio: značaj (da li je aktivnost dovoljno relevantna za postizanje cilja), učinak (da li se dobijaju očekivani rezultati) i uticaj (da li je došlo do poboljšanja i u kolikoj meri).

Pod mehanizmima za praćenje sprovođenja Strategije razvoja opštine Zubin Potok podrazumevaju se pre svega ljudski resursi koji će deo svog rada opredeliti za praćenje sprovođenja strategije kao i uspostavljanje tela i procedura koje će osigurati uspešno praćenje. Iz ovog proizilazi da u okviru ove faze treba ustanoviti određene stepene nadležnosti i odgovornosti.

Ključna karika u realizaciji Strategije i prva karika u lancu praćenja sprovođenja Strategije su zaposleni u Kancelariji za lokalni ekonomski razvoj koja bi se osnovala u okviru mere 3.1.1. Kancelarija za lokalni ekonomski razvoj će jednom godišnje podnositi izveštaj o realizaciji projekata Skupštini opštine Zubin Potok. Ukoliko se na bazi izveštaja utvrdi kao neophodno, Skupština opštine može da zahteva za reviziju Strategije.

Naročito je značajna dostupnost Strategije razvoja opštine Zubin Potok, odnosno informisanost i obaveštenost zajednice o stepenu njene realizacija. Zajednica treba da bude upoznata kako sa napretkom, tako i sa aktivnostima koje su preduzete kako bi ostvarili ciljevi definisani ovom Strategijom. Iz tog razloga, neophodno je redovno obavestavati javnost o sprovođenju Strategije. Javnost je potrebno redovno obavestavati o realizovanim projektima, a izveštaji o sprovođenju Strategije moraju biti transparentni i promovisani.

Od stepena uključenosti i zainteresovanosti javnosti zavisiće i uspešnost sprovođenja Strategije.

Za razvoj i napredak jedne zajednice ključni su ljudi. Od ljudi koji vode proces strateškog planiranja i strateškog upravljanja zavisiće njegova uspešnost, a od ulaganja u njihove kapacitete zavisiće ukupan razvoj zajednice. Otuda je neophodno konstantno ulagati u ljudske resurse kako bi se uspešno ostvarili ciljevi razvoja koji su određeni ovom strategijom.

PRILOZI

PRILOG 1: LISTA UČESNIKA GRUPE ZA STRATEŠKO PLANIRANJE

Opština Zubin Potok:

Srđan Đurović - potpredsednik opštine Zubin Potok
Dejan Stefanović - Samostalni stručni saradnik za privredu i finansije
Ivan Božović - Stručni saradnik za privredu
Srđan Vučinić - Stručni saradnik za turizam i ugostiteljstvo
Slađana Milić - Stručni saradnik za razvoj poljoprivrede
Nenad Baščarević - pravni savetnik - sekretar / Pčelarsko udruženje
Radenko Milenković - Stručni saradnik za razvoj infrastrukture
Goran Obradović - Direktor, JP „Stari Kolašin“

Privatni Sektor:

Rade Utvić - Zemljoradnička zadruga „Zubin Potok“
Sretko Jakšić - Preduzeće za šume „Ibar“
Vlastimir Milentijević - PGP „Kolašin“
Radivoje Jovanović - SZTR „Javor“
Veljko Galjak - PP „JUKOS“
Slavoljub Đurđević - Fabrika nameštaja „Simpo“
Svetislav Baščarević - Poljoprivrednik
Predrag Božović - Hidro-elektrana „Gazivode“

NGO sektor

Radojko Vlašković - KRC
Radmila Kapetanović - KSS
Dragiša Mijačić - InTER

PRILOG 2: SEKUNDARNI IZVORI

Sledeća dokumenta su korištena u izradi ovog dokumenta:

- Ibarski Kolašin: Priroda i tradicijska kultura, 2009;
- Lokalni akcioni plan zapošljavanja opštine Zubin Potok za 2011.
- Opština Zubin Potok: Plan Razvoja 2006 - 2009;
- Univerzitet u Prištini, Ekonomski fakultet: Ekonomski pogledi, ekonomske perspektive Kosova i Metohije, 2004
- Univerzitet u Prištini, Ekonomski fakultet: Zbornik radova, Ekonomska nauka u funkciji kreiranja novog poslovnog ambijenta, 2011
- Vučina Dobrić: Prosvetiteljstvo i školstvo u Starom Kolašinu, 2010;